

Theophili Raynavdi Societatis Iesv Theologi, Opera Omnia

Tam hactenus inedita, quàm alias excusa, longo Authoris labore aucta & emendata : Accessit Tomvs Integer Complectens Indices Septemdecim in vniversum Opus, omnium quotquot prodierunt locupletissimos, Qvibus Absolvts Divinae Av Humanae Eruditionis Thesaurus Orbi literato aperitur ; Adiectus est ...

Raynaud, Théophile

Lugduni, 1665

Sectio IV. De Composito ex duabus proximè expositis Compositionibus resultante, ad consummandam enodationem Catholicam diuino ænigmati adhibitam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79561)

S E C T I O IV.

De Composito ex duabus proximè expositis Compositionibus resultante, ad consummandam enodationem Catholicam diuino anigmati adhibitam.

resumptum, videtur debere esse extra controuersiam. Eam tamen Christi sanguinem hic ad nostram consolationem relictum, non amplius persistere vniui Verbo, sicut ante fuerat, suppono ex supra constitutis. Nec posito ad abijciendam vniionem præhabitam, fuisse expectandum, tempus tridui mortis Christi exacti, vt cunctis Syloester. q. illa 3. i. in fine, & Solarus l. 2. de sincentiis Syloester. q. illa 3. i. in fine, & Solarus l. 2. de sincentiis c. 5. Nam quandoquidem sanguis ille resumendus non fuit, amisit ius omne retinendæ ad tempus aliquod vniionis, potius quàm ad diuturnius.

Concluditur quanta sit nobilitas vniionis hypostaticæ penes firmitatem.

199. Non erit nunc operosum de nobilitate vniionis hypostaticæ, quoad tenacitatem & firmitatem pronuntiare. Vidimus enim vniionem partium essentialium humanitatis, firmissimam semper ac perpetuam fuisse. Nam semper anima Christi adhæsit Verbo: semper item corpus, demptis tantum paucis particulis, quæ actione caloris naturalis enaporabant, & vniui Verbo desinebant: semper denique sanguis mansit Verbo vnitus, ijs paucis particulis eius exceptis, quæ resurgendæ in Christi resurrectione non fuerunt, vt essent in signum fusi crocis pro nobis, & in solatium ac consolationem nostram. At hæc siue substantiæ solidæ enaporantis, siue sanguinis non resumpti particula, modicum quid fuerunt, præ reliquis partibus quarum vno perseverant indurpta. Vt proinde liceat simpliciter profiteri, vniionem humanitatis Christi & partium eius ad Verbum, etiam ex hoc capite nobilitatis quod expendimus, nempe nobilitatis secundum quid penes firmitatem, nulli alteri concedere, esseque præcellentissimam. Attingat verò, (vt hoc obiter aduertam,) extremum fatuitatis verticem mollicula à Gerone commemorata p. 1. tract. de examinat. doctor. p. 1. confidet. 2. quæ gloriabatur obtigisse sibi cum Deo mirabiliorem vniionem, quàm esset vnio Verbi cum humanitate. Hoc ne reselli quidem debet, & fortassis vel commemoratio tantæ fatuitatis, pollutio est.

Summa, & usus doctrinæ capituli.

Samella fuloris de vniione hypostatica disputationis, hæc est. Modale vinculum soli humanitati affinitatis, diuini autem Verbi essentialiter respectum ac pro numero essentialium humanitatis partium multiplex, nec in vnum totale noui vinculi interiectione coalescens, necit verbo humanitatem, extrema longè distantissima. Vt iute ea vnio, & nobilissima entitativè, & in ratione vniionis, omnium maxima habeatur. Quamvis negandum non sit, minutas quasdam materiz particulas caloris interni actione resitutas, & sanguinem in Circumcisione fufum, & modicum quid ex eo sanguine qui in passione emissus est, in terris relictum, nec à Christo resurgente resumptum; cum primum ad corpus Christi pertinere desistit, item Verbo vniri desisse.

Vfus doctrinæ de vniione humanitatis cum Verbo, ad compingendam ex ambobus vnam personam quæ posset pro nobis Deum placare, debet imprimis esse, suspensio adinventionum Dei, quas celebrari mandabat Iaias c. 12. ad hanc diuinæ sapientiæ machinationem spectans. Fuit enim verè diuina adinuentio quæ in nullis creaturæ oculis cecidisset, Deum sic vniri ad consilandum vnum substantiale nobiscum. Deinde quando ad hoc vocati sumus, vt quod Christus est per naturam, id nos per gratiam finis; entitandum nobis studiosissime est, vt Deo vniamur per affectum; & quidem quantum fas est, seruatis vniionis hypostaticæ prerogatiuis, præsertim indissolubilitate, quam ne mors quidem intercidat.

200. **D**Vas in Christo cõpositiones hæcenus considerauimus, nempe naturalem ex corpore & anima, vnde resultat humanitas Christi; ac supernaturalem ex humanitate sic compacta, & persona Verbi Dei. Vnde resultat benedictum illud totum, & geminæ gigas substantiæ, cuius nobis inuestigatio & expositio fuit proposita. Neque aliud ad expositionis illius complementum superest, quàm vt de ipso toto siue composito ex ambabus prædictis compositionibus simul adunatis coalescente, de quæ eius proprietatibus dicamus aliqua, ijs non omisissis quæ spectant ad denominationes in vtramque naturam adiunctam redundantes. Multa enim de vtraque natura prout coniuncta, & concurrente ad compactionem huius totius, licitè ac verè enunciantur, quæ de iisdem seorsim vel secundum se spectatis falsò proferentur. Quis enim diuinitatem ab humanitate abiunctam attendens, Deum passum ac mortuum, sine horrore audiat? Aut quis non percellat omni cum derestatione eam propositionem, si ratione nuda humanitatis promeretur, homo est omnipotens, immensus, æternus? Vtraque tamen illa propositio, attentis ambabus naturis intra huius compositi compagem, verissima est. Vnde illa existerat pluriqum ænigmatica complexitas ex prædicatis repugnantiis in compositum istud cadentibus; de qua obiter, ac per superficialiam duntaxat tractandi rationem, actum est initio huius libri; nunc autem stirpitus & radicibus est vestiganda.

C A P V T I.

Christus verum compositum, & quale; Eiusdem notio, & quomodo ad ea vnde resultat comparatur.

PONIMUS vt certum, ex super constitutis aduersus Nestorium, vnicam in Christo esse personam, eamque diuinam. Item ex constitutis contra Eutychetem, volumus fixum esse, duas in Christo reperiri naturas, diuinam scilicet & humanam, ita vt non modò ex duabus naturis vniioni præiis, quod volebat Eutyches, sed etiam in duabus naturis, quatuor altera duntaxat (nempe diuinam,) vniionem antecesserit, subsistat diuina illa personalitas, quæ vnicà esse in Christo diximus. His ita suppositis nec ultra ad examen vocatis, quod sufficienter stabilita fuerint superiùs, restat hoc loco inuestigandum, aliquodne compositum, & quale; ex duplici illa Christi natura, & vna eius personalitate exurgat: Quod perinde est ac querere, qui sit Christus: Hoc enim nomen composito illi; (si verè compositum est,) in Scripturis & Patribus est inditum: de cuius germana notione, infra plenius, cum de compositione, quæ primum in controuersiam vocatur ritè constituerit.

Non esse Christum, personam compositam, qui censuerint.

201. Esse igitur Christum personam compositam, non pauci veterum admittere renuerunt, subueriti latentem arguem, Eutychianum inquam venenum, aut imperfectionem Verbi; à quo tamen, quippe Deo, naum omnem ac labem exulare necesse est. Negant ergo quod dixi, S. Bonan. in 3. d. 6. art. 1. q. 2. & ibidem Richardus art. 2. q. 3. ac Scotus eadem dist. q. vltima. Dur. q. 3. Almainus q. 1. conclus. 2. & passim alij antiqui,

qui ex varijs tamen fundamentis. Aliqui arguentur ex independentia personae Christi, quae utique divina est & à se. Atqui compositum pendet ex componentibus, per quorum causalitatem accipit esse. Igitur persona Christi non est composita, ne vel à Deitate, vel quod deterius etiam sonaret, ab humanitate, pendens statuatur. Alij virgent rationem partis, & Deo & humanitati concedendam respectu personae huius compositae, & tamen manifesta imperfectione sortemur; cum vel rationem actus vel rationem potentiae sortiri debeat; quarum utraque est intra imperfectionem immersa. Quid quod partem necesse est minus continere quam totum? At nihil est in humanitate quod divinitas non contineat, & quidem multò luculentius eminentiusque. Eodem recidit quod alij dicunt, compositum cum ex amborum partium coalitu resultet, debere esse qualibet parte perfectius. Haec enim est causa, cur sanctus Thomas 1. p. q. 3. art. 8. negat Deum posse venire in compositionem cum alio. Et tamen Christus exurgens ex humanitate & Deitate in quibus una Verbi personalitas subsistit, non est quid perfectius Deitate sola. Tandem alij virgent iuxta sententiam hanc fore in Christo duplicem personam, quae est Nestorij blasphemiam. Nam ex humanitate & subsistentia Verbi, una persona composita exurgit in tempore, & de novo, iuxta hanc sententiam. Est autem insuper in Christo persona simplex & aeterna. Docet enim fides, esse in Deo tres personas simplices & aeternas, quatum una est persona Verbi quae in Christo reperitur. Essent igitur in Christo duae personae, si sententia proposita niteretur veritati. Haec ferè sunt, quae praefatos Scholasticos avocant ab ea sententia quae Christum admittit esse personam compositam, ut D. Thomas in 3. d. 6. q. 1. art. 3. refert; addens quod est de ratione perfectae compositionis non habere in hac re locum, nec simpliciter dicendum videri Christum esse personam compositam, quod Astoric. relect. de gratia Christi q. 7. ita temperat, ut censet quidem Christum ex humanitate & divinitate componi, neget tamen esse personam ex humanitate & Verbi subsistentia compositam.

Contrarium asseritur, & probatur ex PP.

202. Contraria sententia est D. Thomae 3. p. q. 2. art. 4. ubi suffragantur communiter recentiores, vix villo reclamante. Est autem adeò exploratè à Patribus tradita, ut mirum sit, secus unquam sensit illi Theologum, nisi quod mali, praesertim antiquiorum Scholasticorum numero, dum Theologiam solis trices ac caecis philosophicis ad Christiana mysteria aptatis metiuntur, nec è limpidis Conciliorum ac Patrum fontibus pyros veritatis & eruditionis latices hauriunt, à vera solidorum Theologorum laude plurimum abcesserunt. Proferamus ergo è Concilijs aliqua, & è Patribus paucos, quorum testimonio, Christum personam compositam iure appellari, demonstretur.

In 5. & 6. Synodo, passim agnoscitur compositio in Christo secundum subsistentiam, & Christus ipse persona composita nominatur: praesertim in Epistola Sophronij quae habetur in 6. Synodo, actio. 17. Nec dissimiliter statuit Conc. Lateran. sub S. Martino I. can. 8. antiquisque his omnibus decretum Concilij Antiocheni paulò post dabo. Vel hic gustus videtur posse satis esse, ad sani palati ingenia cum eo loquenti modo quem tot Synodi probarunt, concilianda; perspicendumque nihil in eo venenatum, nihil periculosum esse. Sed pergo ad Patres.

S. Dionysius c. 1. de div. nom. ait in Scripturis divinitatem sanctè praedicari ut singularem, ob summam Dei unitatem: celebrari potè cum unitate Trinita-

tem, propter secunditatis divinae expressionem in tribus personis. Praedicari item Deitatem ut causam omnium, ut sapientem, ut pulchram, praesertim verò ut benignam [quia in una personarum suatum, infirma nostra integrè verissimeque suscepit, ad seipsam revocans atque astringens humilitatem nostram, ex qua ineffabiliter compositus est, simplex Iesus; aeternosque temporales subijt metas; atque intra naturae nostrae terminos venit, qui omnem totius naturae ordinem eminenter excedit, suis proprietatibus immutabiliter atque inconfusè subnixus.] Idem insigni placè loco ex c. 3. Ecclesiasticae Hierarch. p. 3. quo analogiam Eucharistiae & Incarnationis persequitur, haec interserit ad rem praesentem facientia [Vnum illud, & simplex, atque secretum Iesu divini Verbi nostrae humanitatis assumptione, ad compositum usque visibile sine immutatione sui, per summam clementiam, benignitatemque processit.]

203. Origenes l. 2. contra Celsum tractans locum ex c. 1. Ioan. & ex 28. Matth. sic scribit. [Non separamus à IESU, Filium Dei. Vnita est enim post dispensationem anima IESU, corpusque cum Verbo Dei. Nam si iuxta Pauli doctrinam, dicentis, qui cohaeret Domino, unus est spiritus, quisquis intelligit quid sit cohaerere, eique cohaeret unus sit cum eo spiritus, quomodo non multò divinius & praestantius vnum est, id, quod cum Dei verbo est compositum?]

S. Athanasius dial. 5. de Trinitate, ita loquitur. [Christus est unica persona, composita ex Deo & humana natura: sicut quicquid homo communis, constat ex animali parte, & ex eo quod est rationis particeps.]

S. Aug. in Enchir. c. 14. vocat Christum, [mirabili & ineffabili modo adiectum atque concretum unigenito Dei.] Quod idem est atque compositum.

S. Maximus centur. 4. ex varijs c. 56. eandem doctrinam aperte tradit verbis illis [Mysterium incarnationis divinae, praeter naturalem diversitatem eorum è quibus constat, non simul etiam introducit in hypostasi varietatem: tum ne quid accessions capiat Trinitatis mysterium, tum ut cum Deitate nihil sit eiusdem naturae generis atque substantiae. Nam ad componendam hypostasim, sit concursus duarum naturarum, non autem ad componendam unam naturam: ut & quod vnum est secundum hypostasim, concurrentium invicem naturarum unione consummatum declaretur, & diversitas concurrentium ad inseparabilem unionem, citra ullam confusionem & confusionem, in sua naturali proprietate manere credatur.]

204. S. Cyillus l. de S. Trinitate c. 18. initio, sic scribit. [In Christo vnam personam compositam colimus; ex duabus naturis, humanitate scilicet & divinitate, sibi invicem secundum personam unitis compositam. Quae sanè etiam causa est, quod hanc unionem secundum personam dicimus: quod una ex tribus divinitatis personis, quae est Filius, duas naturas inter se invicem in seipsa & secundum seipsam, citra confusionem univit. Neque enim humanitas Christi vel momentum subsistit per se, ut ipsa persona diceretur; (neque enim etiam opus erat. Quid enim nobis lucri inde foret, si ut, una persona consideraretur?) sed totam humanitatis naturam Deus Verbum in seipso assumpsit, ut omnium nostri rationem haberet. Vnde Christum vnius personae praedicamus, ex duabus naturis sibi invicem citra confusionem arctissima unionis unitis.]

Anastasius Sinaita l. 7. (vel potius 8. fallit enim in omnibus editionibus tituli appositio) lib. inquam 8. contemplant. in Hexam. subtiliter de more & explicitissime hanc veritatem proponit, sed tam multis ut referre quidquam in particulari pigeat. Existat autem, quod in c. 3. Genes. dicitur, *Domum Deum fecisse hominem*, cum in primo capite dictum tantum esset, *Deum fecisse hominem*, spectare ad designandam personam Christi

pliciter esse æterni Filij Dei hypostasin dicimus. Dicitur enim composita ex diuinitate, & humanitate; & dicitur tersus composita, ex anima & corpore, licet vnusquisque homo. Sed ex Deitate & humanitate, non dicitur propriè composita, sed metaphoricè, siue translata. Omne enim quod propriè compositum est, non erat priusquam copulata essent, ex quibus compositum est. Christum verò non dicimus simpliciter, & absolute non esse Christum, ante diuinitatis cum humanitate, à quibus componitur, coniunctionem: sed dicimus non esse Christum, cum determinatione, prius scilicet quam in eo congressum haberent diuinitas & humanitas, quibus congressis in vniorem confusionis, & mutationis expertem, translata est in eum compositio à vera compositione; & modo metaphoricè vocata est composita ex Deitate, & humanitate. Quod enim propriè ex re compositum est, alio quodam nomine, quam nomine earum rerum ex quibus compositum est, nominatur. Homine enim composito ex anima & corpore, non nominatur nomine hominis anima, neque corpus. Christus tamen quodammodò compositus ex æterno Filio, & humanitate, ipse æternus Filius est Christus; tamen non est appellatus Christus ante incarnationem suam.]

Expediuntur.

Hæc nego pugnare aduersus propriè dictam personæ Christi compositionem; quæ scilicet in eo sita est, quod plura ad idem suppositum cōstituendam vniantur. Tantum itaque remouent à Christi personæ, compositionem illam quæ communicationem idiomatum excludat; seu quæ duas substantiales naturas sub eadem suppositualitate non inferat: cuiusmodi sunt omnes personarum quæ armis pure creatarum compositiones. Quod autem non plus intenderit, vel saltem non plus probarit Abucara, perspicuum erit rationes eius librando, consequenterque satisfaciemus rationibus suprà propositis aduersus hanc compositionem.

207. Prima fuit, quæ dixit Abucara, Christum non esse propriè compositum ex Deitate & humanitate, quia nullum propriè compositum, prius est quam essent componentia ex quibus exurgit ipsum compositum. Christus autem cum determinatione tantum, hoc est quatenus homo, dicitur non fuisse ante incarnationem; absolute autem semper fuisse dicitur. Hæc ratio illa ipsa est quam Almainus in 3. d. 6. q. 1. conclus. 2. profert, vt neget Christum esse personam compositam. Facile autem eueritur, negando Christum fuisse ante incarnationem. Quamuis enim persona Verbi ad Christum componendum concurrere sit æterna, tamen Christus ipse æternus non est, sed de nouo ac in tempore cepit; & quod aliquando Christus æternus dicitur; pertinet tantum ad idiomatum communicationem, qua prædicata vnius naturæ, ratione vnius in vtraque subsistentis, transferuntur ad alteram. Audi Vigilum l. 4. contra Eutych. [Cum antequam à Verbo forma serui esset accepta, nondum fuerit Christus, sed tantummodo Verbum, id est antequam esset homo, nondum erat homo, sed tantummodo Deus: nondum erat Christus antequam nostri habitus similitudine, homo esset inuentus: & tamen Christus est in forma Dei, Christus in forma serui, Christus æqualis Patri, Christus inferior Patri, idem Deus, idem homo. Vnde constat & diuinitatem humanitatis habere vocabulam, id est, Verbum dici carnem, & carnem dici Verbum: non quia in se vtrumque mutatum sit, sed quia vtrumque, vna persona, id est, vnus Christus sit.]

Itaque Christus exclusa idiomatum communicatione, & præcisè spectanda quod formaliter & directè prædicandum est de hoc composito prout compositum est, non est æternus, sed temporalis, vt suprà ex

Anastasio l. 8. in Hexam. diximus quamvis eius persona prout simplex ac diuina; sit ab æterno. Sicut composita omnia materialia, quoad aliquid, nempe quoad materiam, atque adeò agendo de pure materialibus quoad illud quod solum subsistit in eis, sunt ab initio conditi orbis; ab eo enim tempore creata est vniuersa materia sublunaris quæ nunc prestat post immensam vicissitudinem generationum varietatemque formatum illi subinductarum. Nemo tamen propterea negat, veram compositionem huiusmodi suppositorum.

Alterā Abucaræ ratio fuit, quod Christus appelletur nomine vnius extremi ipsum componentis, hoc est Verbum, vel Deus, cum tamen homo qui propriè ex anima & corpore componitur, neque dicatur corpus neque anima. Sed hæc quoque ratio, imbecilla est. Idcirco enim homo non dicitur materia vel anima, quia inter partem & totum non habet locum communicatio idiomatum, quæ ob personæ identitatem locum habet inter hominem ac Deum in Christo. Itaque ad excludendam veram compositionem in Christi persona prout ex Verbo & humanitate, vel ex vna personaritate & duabus naturis coagmentata, nihil refert quod aliquid à ratione compositionis extraneum, nec in alijs compositionibus locum habens, in Christo tamen habeat locum, & concomitanter adiungatur rationi compositionis, ob peculiarem componentium conditionem; seu quia vnum eorum, est persona subsistens ex duabus naturis.

Ad rationes pro parte negante, capitis initio propositas.

208. Ad eundem scopulum naufragant quoque alia rationes superius aduersus hanc compositionem propositæ. Quod enim in alijs compositionibus, extrema ita causent compositum vt habeant rationem partis, itemque potentie vel actus, minusque singula perfectionis contineant quam totum; inde inferebatur, Christum non esse compositum. Sed huiusmodi illatio, est planè cassa: quia ob peculiarem conditionem componentium possunt aliqua peculiariter rationi compositionis extranea, cerni in hac compositione, quæ in alijs locum non habent. Inter hæc non numero independentiam totius compositi à componentibus; verè enim Christus in ratione totius pendet ab humanitate, & personaritate diuina, tanquam ab internis causis suis. Vnde nulla in personaritate Verbi dependentia deriuatur; nullaque causatio passiva in Deitatem, sed tantum in totum ex vtriusque constitutum, quod sicut verè accepit esse in tempore, ita aliunde illud accipit, ac proinde inde verè dependet. Numero igitur interea quæ sunt huic compositioni peculiaria, nec in alijs compositionibus locum habent, quod componentia non sint partes, sed extrema; itemque quod non habeant ad inuicem rationem actus & potentie; ac etiam quod vtrumque extremum, neque à toto, neque ab altero extremo pendeat, sed vnum duntaxat, nempe humanitas à Verbo.

Nego humanitatem ac Verbum in hac compositione debere vocari partes, secutus D. Augustinum lib. 3. contra Maximum c. 10. vbi vt probet tres personas diuinas, non esse partes angustissimæ Trinitatis, adhibet exemplum Christi qui [Vna persona est, geminæ substantiæ, quia & Deus & homo est: Nec tamen Deus pars huius personæ dici potest, alioquin Filius Dei Deus, antequam susciperet formam serui non erat totus, & creuit cum homo diuinitati eius accessit. Quod si in vna persona absurdissimè dicitur, quia pars rei vilius esse non potest Deus, quanto magis pars Trinitatis esse non potest, quicunque vnus in tribus:] Quod si Deus, vel Deitas, aut persona Verbi, non potest dici pars

per Christi, certe neque humanitas. Nō enim pars potest esse abique cōparte. Itaque cōponentia Christum non sūnt vocanda *Partes*, sed *extrema*. Nisi si nomen *partis*, sumatur prout designat - quidquid in alterius compositionem venit. Sicut enim compositum solet dici totum, ita & componentia, ad sensum prædictum, possunt partes appellari. Et hoc spectauit Iulianus in edito fidei suæ, cum dixit. [Ex utraque natura, id est, ex diuinitate & humanitate vnum Christum compositum dicentes, confusionem vnitioni non introducimus. Et in utraque autem natura, id est in diuinitate & humanitate, vnum Dominum nostrum Iesum Christum Dei Verbum incarnatum, & hominem factum cognoscentes, diuisionem quidem per partes, vel incisionem non ferimus vni eius subsistentiæ. Differentiam autē naturarum, ex quibus compositus est, significamus non interrompi propter vnitatem, quoniam utraque natura in ipso est. Cum enim compositionem dicamus, necesse est confiteri, & partes in toto esse, & totum in partibus cognosci.] Eodem modo partes in hoc mysterio vlturpauit Nicetus ad orat. 4. 2. Nazianzeni. Sumendo autem in rigore nomen *Partis* quia forma incomplexionem, & perfectibilitatem per compositionem, quæ est imperfectio à Verbo diuino elongatissima, negandum est, Verbum diuinum habere in hoc mysterio rationem partis. Et quamquam est hæc lis de vocibus, vt recte aduertit Billius l. 2. tract. 4. c. 11. n. 8. tamen præter voce *Partis* abstinere, & loco eius vlturpare vocem *extremi*, quæ æquè cohæret cum Christi compositione, nec tamen inferre vilius aequiuocationis periculum, quale vox *partis* posset inducere.

209. Ceteræ imperfectiones quas alijs compositionibus dicebam adungi extra rationem compositionis, exclusæ hinc manent, succisa ista de qua nunc agimus. Si enim extrema Christum componentia non sunt partes propriæ, consequenter ad inuicem non habent rationem actus & potentie, nec à toto vel ab inuicem ambe pendent. Hæ namque imperfectiones afficiuntur rationem partis præse lapsæ, quam ab hoc composito exulare diximus. Consequenterque addendum est, cum Durando in 3. d. 6. q. 3. n. 5. hanc compositionem non esse *huius ex his*, sed *huius ad hoc*, quia non est ex partibus habitudinem mutuum ad se dicentibus, & essentialiter ad totius compactionem ordinatis, sed ex duobus extremis quorum vnum respicit aliud tanquam terminum à quo habet esse suppositale, citra vllam terminum illius potentialitatem aut imperfectionem. Hoc tamen, ad veram compositionem est pluiquam satis; quia de ratione compositionis non est, vt extrema concurrant ad constitutionem vnius tertij, substantialiter perfectioris & completioris quam sint extrema; quo pacto Deus non potest venire in compositionem cum creatura: sed de ratione compositionis tantum est, vt plura non habentia formaliter eandem perfectionem, cuiusmodi sunt Verbum & humanitas, iungantur ad constituendum vnum tertium; quod in se presenti non potest dici intensiue perfectius vno ex componentibus; tamen continet plures perfectiones formaliter & actu; seu vt passim loquimur, extensiue perfectius quam solum; sicut Deus & creatura; extensiue dicuntur esse aliquid perfectius quam Deus solus, non tamen intensiue quia Verbum eminentissimè cōtinet perfectionem quamcumque humanitatis: vnde ex accessu humanitatis, abyssus perfectionum eius non fit auctior quasi exaggeretur & cumuletur: quamuis negari non possit, ad purissimam & actualissimam Verbi perfectionem, addi formaliter potentialem perfectionem humanitatis; & ex ea simul cum diuinitate purissima eidē subsistentiæ subsistibus, exurgere de nouo personam cōpositam de qua disputamus. Neque verò si persona Christi secundum se est æterna, & prout cōposita habet esse de na-

uo, sequitur duas esse in Christo personas, vt postremo opponeretur. Verè enim vnica est, varias illas denominationes subiens in varijs temporibus, ac prout terminat vel non terminat humanitatis habitudinem.

Christus, compositum substantiale. Non ens per se, quæ docere videantur.

210. Habemus ergo, terminum totalem incarnationis esse aliquid compositum. Nunc exponendum superest, quale compositum sit, nempe an substantiale, an alterius rationis; & an sit ens per se, an per accides. Verum ex dictis superius satis superque liquet, hoc compositum esse substantiale. Exurgit enim ex natura humana & Verbo substantialiter coniunctis; hoc est nexis per vnionem hypostaticam destinatum ad suppositi substantialis constitutionem, & naturæ substantialis incompletæ terminationem ac completionem in genere substantiæ. Quod voluisse Alexandrum l. 1. c. cum Christus, de hæreticis, definitum. Christum secundum quod homo, esse aliquid, censuerunt nonnulli; sed minus appositè, vt monstravi suprâ, sect. 1. c. 1.

Videbimur hoc ipso satisfecisse alteri interrogationi, siue Christus ens per se. Omne quippe ens substantiale, est ens per se. Hæc tamen resolutio, quoad Christum videtur validè eo argumento impeti, quod quicquid aduenit enti iam completo, facit cum eo ens per accides. Atqui humanitas aduenit Verbo, quod ex se est ens completissimum. Ergo humanitas & Verbum, faciunt ens per accides. Aliter proponunt hoc argumentum alij, sub his videlicet terminis. Ex duobus entibus completis, non exurgit vnum per se; atqui Verbum & humanitas sunt entia completa; non potest igitur ex eorum adunatione existere vnum per se. Sed argumentum sic propositum, nullius est momenti. Neque enim humanitas est aliquid completum cum destituatur essentiali suo complemento siue suppositualitate. Ex quo liquet, insulsius Appollinaristas apud Nazian. orat. 52. sub medium, vt humanam animam Christo eriperent, inde esse argumentatos, quod duo completa, siue vt ex interprete loquitur Nazianenus duo perfecta, non possint conuenire in vnam hypostasin. Hoc dico insulsius ab eis fuisse oppositum, ad excludendam à Christo animam. Si enim humanitas, quæ est integra natura, non est ens completum nisi terminetur sua personalitate, quanto minus anima, quæ non est nisi substantia dimidia, & in Christo, non modò est essentialiter incompleta quia est essentialiter actus physicus, sed etiam in ratione substantiæ dimidiatæ aliam habet incompletionem, quia caret suo connaturali termino, siue sua subsistentia connaturali? Argumentum ergo prout à nobis propositum est, longè acrius pungit, videturque probare, Christum non esse ens per se, atque aded esse ens per accides.

Contrarium approbatur.

211. Nihilominus certum esse debet, Christum esse ens per se, non autem ens per accides. Contrarium enim, saperet Nestorij blasphemiam, iuxta quam vnio humanitatis ad Verbum est accidentaliter tantum. Sic igitur argumētari licet. Tale est compositum, qualis est vnio partium, vel extremorum constituentium cōpositū illud. Atqui vnio humanitatis & Verbi, non est accidentaliter, sed substantialiter, vt definitur in 2. Conc. Constantinop. & suprâ probatum est. Igitur Christus non est ens per accides, sed ens per se. Quod non negant Vasque 3. p. d. 68. n. 16. & alij qui dicunt, hominem esse Deum, esse quoddam ens per accides; & propositiones istas *homo est Deus*, *Deus est homo*; non esse per se, neque in materia naturali; sed tantum in remota, & accidentaria. Sed neque Scotus, Bassolis,

Palu

Paludanus, & alij qui in 3. d. 7. negant hanc prædicationem *Christus est homo*, aut illam *Christus est Deus*, esse prædicationem per se, ed quoddam Christus non sit ens per se, reuera aduersantur doctrinæ propositæ. Hi quippe Auctores, non idcirco vocant Christum ens per accidens quoddam vniio extremorum constantium Christum sit vniio entium completorum, cuiusmodi sunt partes & albedo, homo & risibilitas: quo duntaxat sensu negamus Christum esse ens per accidens, & volumus Christum esse ens per se. Sed idcirco dicunt, Christum esse ens per accidens, quia contingens fuit Christum produci: sicut etiam dicunt hominem esse Deum per accidens quia verè contingens fuit, quod Deus humanitatem sibi copularet, atque adeo ut homo fieret Deus. Atque ita Auctores prædicti non refragantur doctrinæ à nobis propositæ; quidquid sit, an modus loquendi eorum, probandus sit quod mihi certè non videtur. Nam prædicationem illam, *Christus est homo*, vel illam, *Christus est Deus*, non minùs puto esse per se in primo modo quàm sit illa quæ citra omne dubium est per se, *homo est animal*, vel *homo est rationalis*. Similiter enim ista, *Christus est homo*, & ista *Christus est Deus* sunt de prædicato quod est essentialiter subiecto. At hoc est propositionem esse per se, in primo modo dicendi per se. Et hac in parte Valques supra c. 3. admittit quod dicimus. Dissentit tamen quoad illas propositiones, *Deus est homo*; *homo est Deus* & rectè sentit, si propositiones illæ reuertantur ad inuicem, ita ut extrema earum vsurpentur in rigorosa notione vocibus subiecta. Sic enim neque homini ut sic, est essentialiter Deum esse; neque Deo est essentialiter, esse hominem. Vsurpando tamen subiectum illud *Deus* in propositione prioris, prout in communi vsu sumitur in tali propositione post peractum hoc mysterium, nempe pro persona Filij composita, verè propositio est per se, & in materia naturali ut liquet; quia personæ Filij compositæ, est essentialiter esse hominem. Similiterque propositio posterior, est per se, si subiectum *homo* spectetur secundum communem notionem, quæ fert, ut *homo* in tali propositione sonet diuinum suppositum in humanitate subsistens; cui sanè supposito essentialiter est esse Deum. Itaque in quæstione illa de nomine, quia loquendum est ut plures, admitto propositiones prædictas esse per se. Et quidquid tandem de illis prædicationibus statuatur, consentaneè ad tricas Logicas, quoad rem tamen præsentem indubitatum esse debet, Christum attenta vniione ex qua resultat, esse ens substantialiter: nec dicendum esse ens per accidens, sed ens per se.

Enodantur, quæ Christum statuebant ens per accidens, Sitne substantia prima, disquiritur.

212. Argumentum verò quod in contrarium proponeretur, facile eliditur. Nego enim, omne illud quod aduenit enti completo, facere cum eo ens per accidens, ut optime ex D. Thoma obseruat Ferrar. l. 4. contra gentes c. 49. in fine. Potest enim contingere, ut quod aduenit entiam completo, non sit completum, sed sit substantialiter perfectibile ab ente illo iam completo. Tunc autem, ex coniunctione talis perfectibilis substantialis cum suo perfectivo substantiali iam completo, non exurgit ens per accidens, sed ens per se: quia quotiescunque plura se perficiunt intra idem genus; totum quod inde exurgit, non est ens per accidens. Manifestum verò est, humanitatem ita accedere ad Verbum, iam in se completum, ut tamen humanitas in genere substantiæ imperfecta sit, accipiatque perfectionem & completionem suam à Verbo illam terminante. Quare Christus qui est totum inde resultans, non potest dici ens per accidens, quod verbat pluribus Fonseca 5. Metaph. c. 8. q. 7. l. 6. Agre au-

tem adducor, ut illis me dialecticis Aristis dissentium velim, quibus idem Auctor anterioribus sectionibus occupatur; quærens, siue Christus inter primas substantias prædicamentales recensendus; Et pro parte negante adducens Scotum, & Scotistas omnes in 3. d. 7. ac 22. insuperque Durandum & Maiorem ibidem. nec non Ochamum in 3. q. 9. ipsumque etiam D. Thomam in quodlibetis & in 3. quem tamen mox cum Thomistis omnibus, & Alberto, ac Alenfi, & Bonaventura, nec non Marsilio, atque Richardo, laudat pro contraria sententia, cui ipse quoque subscribit, & merito. Nam quamvis humanitas contingenter Verbo sit copulata, quod vnum opponit Scotus, idcirco per accidens sit, quod Verbum factum sit homo, tamen contingencia connexionis illius quoad existentiam, non obstat quo minùs homo de Christo prædicetur essentialiter & necessariò. Sicut quamvis per accidens sit, quoddam Petrus existentiam actualem fortitur, est tamen necessariò & essentialiter homo categoricus indiuiduus, de quo videlicet homo specificus enuncietur tanquam de indiuiduo sibi essentialiter subdito. Idem ergo in Christo contingit. Fateor in Christi notione includi formaliter personalitatem Verbi, quæ per se sumpta, ac prout in diuina natura subsistit categoricis finibus non clauditur. Sed quia personalitas non est ratio collocandi personam in categoria, sed natura humana quæ finitæ perfectionis est, nihil est quod impediatur, quominùs persona humanæ naturæ quæ spectari in Christo potest, substantijs primis prædicamentibus annumeretur. Et hoc sensu, sermone de Christi Bapt. apud Cyprian. *sub med.* Christus dicitur vna essentia. Aliter verò Christum spectant D. Damascenus 3. fidei. c. 16. cum dixit non licere lumere in Christo communem speciem. Spectant enim Christum, prout compactum ex humanitate & diuinitate, voluitque dicere, nulli præter ipsum, eam rationem substantialis compositionis competere. Negare autem quo minùs Christo inadæquatè sumpro, id est prout est persona humana, ratio hominis categorici tribuatur, nec voluit, nec potuit Damascenus. Sed de dialectico isto minutiloquio plus satis,

Christus, quid?

213. Ex dictis possumus germanam & quidditativam Christi notionem efformare. Vel enim Christus spectatur præcisè ut persona humana; & sic est diuina personalitas Verbi in humanitate subsistens; vel spectatur adæquatè & completè, quoad omnia quæ eius nominis significatione comprehendere legitime possunt; & sic est compositum substantiale ac per se, ex diuinitate & humanitate in vnam substantiam concurrentibus, & ab ea vna terminantis substantialiter. Expressit palcherrimè eam Christi notionem S. Cyrillus l. contra Antropomorph. c. 22. verbis illis [qui Christum nominat, neque nudum Verbum significat, neque hominem vulgarem, vel tanquam vnum ex nobis; sed ut dixi, tanquam incarnatum, ex Deo Patre, Verbum & vñctum in Apostolatam. Neque enim homo, ut quidam volunt, Deus est eff. ætus, vnitus Verbo: sed Verbum ipsum carne assumpta, homo factum, mansit etiam ita Deus.] Sitem Fulgentius l. de incarnatione & gratia Christi c. 10. perpulchrè in hanc rem sic differit. [Illud verò quis facile Christianus aut ignoret aut dubitet, quod Verbum Deus, priusquam caro fieret, non fuit Christus, sed tantum Deus? Tunc autem idem Deus Verbum, quod semper in forma Dei erat, Christus esse cæpit, cum Deus semetipsum exinaniens, formam serui absque diminutione plenitudinis naturalis accepit. Deus ergo factus est Christus, ut Christus esset Deus homoque perfectus: quia Verbum dignatum est caro fieri, ut caro posset, Verbi, hoc est Dei nomine

nomine nuncupari. Neque enim caro Christi, prout quā a Verbo suscipere eadem caro, Christus fuit, neque ipsa caro, id est ipse homo in se formam Dei accepit. Sed Deus qui in forma Dei erat, vivens accepit. Et Deus æqualis Patri, in similitudinem hominum factus, habita est inuentus ut homines, & qui dives fuit, propter nos pauper factus est, ut illius paupertate nos ditaremur. Verbum itaque caro factum, vnus est Christus.]

Si rōis corticem spectemus, *Christus* idem est ac *genius*, laque neminem fidelium latere, affirmat autor libri de vita Christiana c. 1. apud Augustinum c. 9. Hebraice, Christus dicitur Messias, ut plene prosequitur Galimus l. 3. de arcanis c. 2. dicemusque inferius cum de Christi titulis. Dimisit autem varijs sacris vocationibus, penes quas nomen Christi huic homini, æquē ac multis alijs, imo multo potius inter quibusuis aliqui potest, titulo scilicet Regis & Prophetie ac Sacerdotis dignitatis; primatus & sublimissimus titulus, est vocationis illius diuinæ quæ ad substantialem Christi compositionem ex humanitate vnctā, & Deitatis vngine per communem vtriq̃ue naturæ substantiam humanitati applicato, pertinet. Oleum enim lēritæ quo Christus præ participibus omnibus vnctus est, & vnguentum quod huic humanitati infinitam fragrantiam coram Deo conciliavit, ita ut eius opera infinitæ fuerint dignitatis, & valoris supra omne prædium, non aliud fuit quā diuina natura substantialiter nexa cum hac humanitate, per substantiam Verbi, de quo plenius tractando Christi titulos. Nomen igitur vultū suū *Christi*, prout Antonomastice tribuitur composito de quo agimus, aperte sonat structuram eius ex diuina personalitate, & duabus naturis integris atque totalibus.

Discutisse, ex tribus naturis, substantiisve constare.

114. Hoc addo, quia quamvis passim spectantes ad naturas integras in genere naturæ, dicamus Christum ex duabus & in duabus naturis consistere, quod insinuat tradunt Concilia contra Eutychetem; tamen aliter loquendum esset, si nomen *natura*, ut non raro alibi vix venit, usurparetur prout commune est partiali substantiæ. Quia ratione Anastasius Sinaita in fragmento operis aduersus Philoponum quod exhibet Gressus in preludij ad eundem Anastasij vix ducem, negat hominem dici debere vnus naturæ, nisi natura idem sit quod species communis: Ceteroqui enim alium esse animæ, aliam corporis naturam; ac proinde hominem ex duabus naturis constare. Quis verò nescit, naturam ab Aristotele definitam 2. phys. cap. 1. de substantia partiali, hoc est, de forma substantiali affirmari; ut recte statuit Vasq. 1. 2. d. 2 §. n. 21. Valesius contron. 11. & Zabar. lib. de natura cap. 7. Alij item quos Aristoteles in hunc modum probat, ad materiam, nomen naturæ extendunt, ut Scotus in 2. d. 1 §. q. vnica circa medium. Scotus 2. phys. q. 1. Rub. q. 2. & Peter. l. 7. physiol. cap. 17. quorum argumenta nihil nunc attinet excutere. Saltem verò probant, in alio sensu quā eo quem Aristoteles in sua definitione expressit, nomen *natura* quadrare posse materię. His igitur modis Christus ex triplici natura compactus dici potest; nempe ex diuina in ratione naturæ integra, & ex duplici partiali humana. Quod sæpè significant Patres impugnantes Monophysitas, & proportionem inter exemplum carnis & animæ in eadem humanitatem concurrentium, ac Verbum & humanitatem compingentia, statuentes in eo quod sicut sunt in homine duæ naturæ, nempe pariales, ita sunt in Christo duæ naturæ; vna bñda, nempe humanitas; altera planè simplex, quæ est diuinitas.

Theoph. Raynaud. *Christum*.

Simile planè est, quod plerumque Patres tradunt Christum coalescere ex tribus substantijs, nempe ex anima, & corpore, ac diuinitate. Ita disertè D. August. 13. Trinit. c. 17. ac Isidorus lib. de differentijs c. 6. & Etherius & Beatus l. 1. contra Elipandum pag. 351. Eodemque spectat quod dixit Blesens. serm. 2. [Veniens Dominus ad nos, ut innoceret nos, nouum fecit super terram; Trinitatem scilicet temporalem quæ Trinitati æternæ tanquam è contrario responderet.] Quod ait esse, sanctuarium exterius ab Ezechiele c. 44. desertiprium, cuius porta clausa viro, sedente in ea solo principe. Admittit ergo in Christo Blesensis, Trinitatem; substantiarum vtriq̃ue, aut naturarum. Et eodem modo loquitur S. Bernardus hom. 3. in vigil. Natiuit. Audi & Goffridum Vindocin. serm. 4. de Natali Dom. [Ex tribus substantijs Christus in vna persona subsistit, diuinitate scilicet, carne, & anima. Sicut Pater, & Filius, & Spiritus sanctus sunt tres personæ, & trium personarum est vna substantia, sic Verbum, caro, & anima, sunt tres substantiæ, & trium substantiarum est vna persona; Deus & homo.] Quamvis autem nomen *natura* plerumque angustius sit quā substantiæ; nempe quoties natura sonat substantiam integram in genere naturæ, substantiæ supposititalitatis; tamen plerumque nomen *substantia*, & nomen *natura* æqualiter parent, ut in prædicto exemplo de duplici in nobis partiali natura & substantia; triplici autem natura æquē ac substantia Christi Domini; quem modum de Christo loquendi, usurpauit, & ex Patribus confirmat Conc. Toletanum 15. quod post 14. item Toletanum Concilium ita assignauit Christo duas tantum naturas, nempe in ratione naturæ integras, & totales, ut tamen concedat Christo tres substantias, usurpata voce *substantia*, prout ad naturam quoque parialem, hoc est ad vtramque humanitatis partem essentialē fundi potest. Quæ est germana Partium illorum interpretatio, adhibita à Mariana l. 6. histor. Hisp. cap. 18. vbi plura de notato per Benedictum II. Papam eo loquendi modo tanquam in speciem duriorē, nec apud Patres satis frequentato; de quæ prolatis per Patres Toletanos, antiquorum Doctorum testimonijs quibus eam duritiem præsentem molliunt. Vnde factum est, ut Pontifici, aut successori, sit satisfactum. Videndus Baron. anno 685. & minutè Vasq. 3. p. d. 37. c. 3.

215. Quamquam autem iuxta propositam interpretationem, dicere Catholicè liceat, esse in Christo tres naturas, & tres substantias; præsertim cum aduersus Apollinaristas aut Manichæos agitur, qui veritatem partium illarum Christi siue substantiarum siue naturarum inficiantur, ut proinde expediat veritatem Catholicam ad eum modum aduersus eos distinctius ac expressius profiteri: tamen in communi vñ & simpliciter loquendo, retinenda est communis loquendi ratio, quæ duas Christi naturas atque substantias, nempe totales, in Christo agnoscit. Quod accuratè prosequitur S. Damascenus 3. fidei cap. 16. & Paulinus Aquilo in sacro syllabo *sub finem*; eaque ratione sufficienter confirmatur, quod cum simpliciter agitur de numerandis alicuius compositi partibus, non habetur ratio nisi partium proximarum ex quibus totum immediate compingitur; sic enim hominem ex duplici parte substantiali compositum dicimus; nempe ex anima & corpore, neglectis partibus partium corporis quæ plures fecerint ac numerati possent cum dissimilares tum similes. Quia ergo substantiæ Christi proximè & immediate constituentes, non sunt nisi duæ totales, nempe diuinitas & humanitas. eidem substantiali termino personalitatis Verbi substantes; merito passim affirmamus, Christum ex duabus tantum naturis & vna personalitate coalescere, ac constari in vnā personam compositam. Breuiculus historie Eutychianistarum nuper editus titulo Gestarum de nomine

mine Acacij *ferè initio*. Vnam essentiam Christi, resolutam ex duabus naturis & vna personalitate, id est, vnam personam compositam ad modum propositum, agnoscit. Similiterque Autor libri de operibus Christi Card. serm. de Baptismo Christi, illam vnam essentiam admittit, quod eo sensu est accipiendum. Verba eius sunt. [Conuenerunt simul sempiterna diuinitas, & temporalis humanitas, & eo tenore vtriusque naturæ facta est vnitas, vt impossibile sit quod iunctum est ab inuicem separari, sed Verbum & caro sic sunt vna essentia, vt perfectam & integram sinceram coniunctio faciat vnitatem.]

Num sit diuinitas & humanitas.

216. Est verò hic præterea quæstioncula *ferè de nomine*, sed propter Vvicleffum non omittenda; nimirum an ita Christus ex duabus illis naturis totalibus componatur, vt liceat dicere, *Christus est Diuinitas, & humanitas*, id quod Vvicleffus affirmabat, vt habetur ex Valdensi l. 1. doctr. ad cap. 39. sic potè vsurpabat nequam ille eam propositionem, *Christus est diuinitas & humanitas*, vt coniunctio *Et*, iunctetur copulatiuè non copulatiuè; id est pro vt vinculum duarum propositionum, essetque sensus. *Christus est diuinitas diuinus, & Christus est humanitas ite diuinus*. Qua ratione ea Vvicleffus proposuit, in discipulo eius Ioanne Hossio, damnata est in Constantiensi Conc. sess. 15. Et merito, nam totum non est vna pars duarum è quibus constat; atque adeo neque Christus est vna è naturis vel substantijs concurrentibus ad eius constitutionem. Si tamen sensus prædictæ propositionis esset copulatus; & significaretur, Christum esse illa duo simul & vnita; quo etiam pacto diximus, quinque esse duo & tria, nempe simul sumpta; sic dicere rectè liceret, *Christum esse diuinitatem, & humanitatem*, aut si non materialiter & identice sed formaliter loquendum sit, *Christum esse Verbum simul & humanitatem*. Qua ratione animaduertito probatam esse Gregorio eam locutionem in 1. d. 28. q. 2. ad 13. imò tanto ante Iustino in expositione fidei, verbis illis. [Christus non è diuinitate & humanitate Christus effectus est, neque aliud est quàm duo ista; vtraque, videlicet, hoc est Deus & homo.] Placuit item ea locutio Anastasio c. 13. *id est*. [Torum illud, (inquit) quod Christus appellatur, crebriò vocamus Deum, idque propter summam vnionem; ac non vocamus diuinitatem: sed diuinitatem & humanitatem simul, propter diuersitatem naturarum.] Et c. 22. *sub finem*. [Catholica Ecclesia, docet Christum esse duas naturas vnitas.] Annuit D. Aug. serm. 58. de verbo Dom. vbi ait, Christum esse suas duas substantias simul. Et c. 38. Enchir. ait, vtramque substantiam, diuinam & humanam, esse vnicum Christum, Dei Filium: quo *ferè modo* loquitur etiam l. de dono perseuer. cap. 24. & S. Leo epist. 11. & expressimè Dam. 3. fidei c. 19. & l. 4. c. 7. ex editione Fabri, Græco contextui consona. Vides, propositionem quam excutimus, tradi totidem verbis ab his Patribus. Itaque mirandum est, Petrum Veltardum non ineruditum Theologum, qui Lutero furente scribebat, in impugnatione secundæ formalis propositionis Lutheri, hanc quam nunc excutimus, acceptam in sensu quem nunc admittimus, rejicere tanquam horridissimam hæresim, ex qua scaturiant pestilentissimi errores: id est, quod Christus non sit Deus, cum nullum aggregatum sit vna partium illarum è quibus coalescit 2. quod Christus non sit ens, quia nulla diuersa, nisi se habeant informatiue aut continuatiue faciunt vnum ens. Similia illata, multiplicata. Sed vtinam nunquam aliter errasset Lutherus, si non in sensu Vvicleffi & Ioannis Hossi, sed in eo quem admittimus, eam propositionem vsurpauit. Neque enim ex ea sic intellecta, sequitur

Christum non esse Deum, vel ens, etiam vnum. Quia diuinitas in propositione illa ad sensum propositum accepta, sumitur pro Verbo subsistente, & in Deitate & humanitate, quod ens vnum ex pluribus quorum est creatum hypostaticè vnitis coalescens. Mirandum præterea est, eandem propositionem à Medina & Aluare 3. p. q. 17. art. 1. pronunciari erroneam, & damnatam in Concilio Constantiensi: cuius tamen mentem vidisti esse planè aliam, quandoquidem Concilium illud, damnauit eam propositionem in sensu quo per Vvicleffum asserta fuerat, & in quo Ioannes Hus eam à Vvicleffo hauserat. At Vvicleffum Valdensis supra c. 42. docet spectasse quod dixi, non autem eum sensum quem admittimus cum Patribus adductis, suffragante ratione efficacissima. Siquidem non aliter se habet Christus ad humanitatem & diuinitatem, vel (vt non nisi materialiter, & identicè verum, modum loquendi dimittentem, assumamus formalem,) non aliter se habent Verbum & humanitas vnita, quam anima rationalis & caro ad hominem. Atqui anima rationalis, & caro ei vnita, vnus est homo: Ergo Deus, & homo & vnio vtriusque, vnus est Christus. Sicut in xta verissimam sententiam physicam, compositum naturale nihil aliud est quàm partes vnite. Neque video quid discriminis quoad hoc excogitat Galatinus l. 3. de arcanis c. 2. inter extrema naturalis compositi ipsūque compositum ex vna parte; & extrema huius impernaturalis compositi, ipsūque compositum ex altera; dicens naturale compositum aliud quidem esse à componentibus, non item Christum ab extremis ex quibus exurgit. Sanè si proportio seruetur, est omni-moda paritas.

Christus, homo signatus. Vfus doctrina.

217. Ex antedictis liquet, Christum ita esse hominem, vt verè sit homo signatus, sicut habetur Ioann. 6. vbi D. Aug. tract. 25. [Signare quid est, nisi proprium aliquid ponere; hoc est enim signare, imponere aliquid quod non confundatur cum cæteris. Signare, est signū rei ponere. Cuiusque rei ponis signum, idè ponis signum, ne confusa cum alijs, à te non possit agnosci. Pater ergo eum signauit. Quid est signauit? Proprium quiddam illi dedit, ne cæteris comparatur hominibus. Ideo de illo dictum est, *Veni te Deum, Deus tuus oleo exultationis, præ participibus tuis*. Ergo signare quid est? Exceptum habere, hoc est, præ participibus tuis. Itaque nolite, (inquit,) me contemnere, quia Filius sum hominis, & quærite à me cibum qui non perit, sed qui permanet in vitam æternam. Sic enim Filius hominis sum, vt non sim vnus ex vobis: sic sum Filius hominis, vt Pater Deus me signaret. Quid est signaret? Proprium aliquid mihi daret, quo non confunderetur cum genere humano, sed per me liberaretur genus humanum.] Proprium quod Christo datum est, intelligere debemus, quod Christo peculiatum est, & nulli alteri commune; habere videlicet Deitatem cum humanitate: quæ duo, Christi compositi nomine inuolui diximus.

Hic esto eximius sanè, propositæ doctrinæ vsus, vt Christum, non vt qualemcunque hominem cogitemus, sed vt extraordinarium & signatum: ex quo fiet, vt dignè eum cogitantes, dignis quoque prosequamur affectibus. Quod fuisse Isaac consilium cum Christum quem præmiserat esse hominem cuius spiritus in naribus eius, fragilem inquam & quassatū facilem, addidit, excelsum esse reputatum, ideòque reuerendum, ac honorandum, non præ externa specie abiecta & humili dispiciendum, dixit egregie Cassianus lib. 5. de incarn. c. 5.

CAPVT. II.

Ex Christi compositione, nullam inter naturas componentes realem alterutrum proprietatem, cum alia, communicationem exortam esse.

Explicata est Christi compositio. Nunc quid eam consequatur, est vestigandum. De duobus autem duntaxat, moueri dubitatio potest. Primum spectat ad realem proprietatem vnius naturæ transfusionem in aliam. Sunt enim, qui ob vniorem vtriusque naturæ in eadem hypostasi, talem aliquam transfusionem admittendam cōcedant. Secundum spectat ad transfusionem quodammodo loquendi, seu verbo tenus, quantum attinet ad ipsas naturas, quam vocant *communicationem idiomatum*, siue idiomata pro idiotis hoc proprietatibus, siue viuturata: siue ut manik Genet. ad Symbolum Athan. n. 40. voxque ipsa sonat, adhibetur idiomata pro locutionibus, sicut & *idiotismos*, solemus dicere. Hoc capite, prior transfusio exortenda est, quam Nouatores pro sua in rebus Theologicis ruditate, inuenerunt.

Statu questionis, de reali attributorum transfusione, Christi structuram consequente.

118. Agam porro de sola transfusione proprietatum, quia quamvis non defuerint, qui ex compositione Christi, consecutam quoque esse finxerint æqualitatem naturarum; (quod Abassinos hodièque fabulati, testatur Antonius Fernandus apud God gnum de rebus Abassinorum l. 1. cap. 28.) tamen certum esse debet eos ita sentire, quia errorem Eutychemis committerent à maioribus. Vnde satis superque reiecto superfluo Eutychemo, non est quod in eam propaginem veniente stirpis denud stringamus stylium. Idem dicendum de Marce Imperatore, si verum esset quod ei Nicetas Choniates l. 7. histor. affingit, de infima hic æque passibili humanitate Christi, post ascensionem eandem ad diuinæ naturæ æqualitatem. Sed imposuisse Nicetam Manueli, cumque potius Monophysitas confessione sua ex qua illi calumnia struitur fuisse infensum, prosequitur latè Genebr. ad Symb. S. Athanasij n. 33. sic igitur reiecta aliud confutatione mixtura, & transfusionis naturarum, quæ ex compositione Christi proximè constituta non sequitur, sed eam potius euerit, ad examen dumtaxat vocemus, transfusionem realem attributorum vnius Christi naturæ in aliam: nempe attributorum diuinitatis in humanitatem, quam Sectarij nuperi sunt commenti. Attributorum autem humanitatis transfusionem in Deitatem, si infornatum Eutychemem, eiusque viperinam sobolem excipias, non fuit qui inueheret, nec ipsi quoque Eutychemiani inuexissent, si Deum cogitassent actum purum, & vel vicissitudinis obumbrationis incapax: contra quam illi Deum sibi effingebant passibilem, ac substantialiter quoque alterabilem; id est falsum nomen pro Deo vero.

Error Sectariorum, circa illam transfusionem.

119. Nouatorum ergo nonnulli, quamvis recedant à cæteris eiusdem furoris, Brentio præsertim ac Smidelinio, quod cum eis non admittant, essentiam vniorem hypostaticam consistere in reali communicatione attributorum diuinarum facta humanitati, addunt tamen ex vniore hypostatica consequi eam realem communicationem; ac proinde contendunt, Christi humanitatem esse verè & realiter omnipotentem, omniscientem, cæteraque huiusmodi, sed nominatim omnipotentem, perque loca omnia & spacia à Deo

Theoph. Raynandi Christum.

ipso occupata, diffusam. Fantores huius erroris quoad vbiquitatem, sunt antiquiores seculo superiore. Nam Ioannes de Mechlinia Begardus, apud Conradum de mente puellarum t. 13. bibl. ita disertè sentit. Representant alios recentiores eiusdem erroris assertores, Bellarminus l. 3. de Christo c. 9. & Genebr. ad 5. Athanasij Symbolum num. 40. ac Beccanus de incarnatione cap. 7. Cum iisdem erroribus, verbo & scripto cominus sæpe confligit Valentia, cum in opere de rebus fidei contro. varijs locis, tum 3. p. d. 1. q. 2. p. 3. sed Smidelinum præsertim & alios à Lutheri popina infectatur, qui tamen inconstanter admodum, tamen ferè solent hanc transfusionem realem attributorum diuinitatis humanitati factam, statuere pro essentia huius mysterij: nec dicunt eam consequi ad vniorem & compositionem Christi, qui est error hoc loco exortendus, sed vniore directe ac formaliter in tali transfusione consti tui volunt, quod est superius impugnatum. Quare hæreamus cum alijs, qui transfusionem attributorum diuinitatis consequi dicunt ad vniorem hypostaticam humanitatis cum Verbi persona.

Fundamentum vnicum huius erroris fuisse videtur, quod duorum quorum vnum sit indiuisibile ac plane simplex, impossibile sit fieri vniorem veram & realem, quin totum quod inest ei indiuisibili, imo quod est illud indiuisibile ac simplex, vniatur alteri extremo, cum quo ei supponitur intercedere realis coniunctio. Atqui Verbum diuinum, cum Deitate & omnibus diuinis attributis, est vnum quid indiuisibile ac simplex, vniaturque realiter humanitati Christi. Ergo impossibile est, quin omnia attributa Deitatis consequenter ad Verbi vniorem vniatur realiter humanitati. Et nominatim impossibile est vel concipere, quin immensitas Dei competat humanitati Christi. Nam quæ realiter vniuntur, debent ibidem existere; & ubi est vnum, debet etiam esse alterum. Atqui humanitas Christi vniatur realiter Verbo, quod ubique est. Igitur humanitatem quoque, necesse planè est, ubique esse. Huic fundamentariæ rationi, assunt de more Sectarij centones Scripturarum & plagulas verius Scripturæ plagas, nec non corruptelas à quibusdam Patrum locis quæ referre inutile sit. Attingam tamè postea, quæcunque aliquo cum colore aduersus veritatem Catholicam ab istis obtruduntur, dimissis innumeris quæ nullo iudicio in hanc causam consarcinant, tantumne sobrietate errantes, aut verborum parci videantur.

Obteritur.

120. Hic error crassissimus est, & in multis Concilijs pridem confossus. Disertè verò in Chalcedon. act. 5. ubi definitur, in Incarnatione non obstante vniore hypostatica, salus manere vtriusque naturæ proprietates, ita ut in Christo omnia sint duplicia, ut tradit Agato Papa approbante 6. Synodo act. 4. At quomodo verum esse posset, proprietates duarum Christi naturarum manere inconfusas & duplices, si quemadmodum per communicationem diuinæ subsistentiæ exclusa est personalitas Christi humana, ita etiam per formalem diuinarum attributorum communicationem ex vniore hypostatica consecutam, proprietates humanæ abactæ essent, & exclusæ ab humanitate? Non enim potuit communicari humanitati, ut formaliter esset infinita, & increata, & immensa, sicque de cæteris diuinis attributis, quin exueretur connaturalibus suis affectionibus, finitate, dependentia, localitate &c. Quam verò infelicitè & casso nifu, extricare se ab his Conciliorum decretis laborent aduersarij, piget referre. Sed eorum acumina omni pistillo reusiora, apud citatos Autores prostant, vnde etiam eorum plena depulsio peti poterit.

Accedit ratio ineluctabilis. Nam diuina attributa

N 2 non

non possunt vniri humanitati vt forma; sic enim essent potentialia: multoque minus fingi possunt vniri vt subiecta, quia vnio subiecti imperfectior est quam vnio formæ: cum subiectum se habeat passiuè & perfectibiliter, forma verò actiue, & perficiat potius quam perficiatur ipsa. Non possunt item diuina attributa, vniri humanitati ad modum termini substantialis. Id enim solius subsistentiæ est proprium. Et quamuis diuina subsistentia sit idem realiter cum attributis, ideoque materialiter & identicè, per vnionem subsistentiæ, vniantur quoque attributa eidem identificata; tamen quia subsistentia diuina, & diuinæ naturæ attributa, differunt virtualiter, mirū nō est quod vnita formaliter humanitati subsistentia diuina ad modum termini substantialis, tamen attributa non nisi materialiter, & identicè, ac remotè vniantur; proximè autem immediateque & formaliter, non item: cum tamen ea sola vnio sit quæ formaliter & aliter quam per suppositum redere potest humanitatem omnipotentem, & omniscientem, ceterisque diuinis proprietatibus immediatè ac in seipsa collucentem. Tandem ne qua imaginabilis vnio diuinorum attributorum cum humanitate præteruoler indiscussa, certissimum quoque est & per se euidens, Dei attributa non posse vniri humanitati tanquam substantialiter terminabilia per humanitatem. Id enim summam habet potentialitatem & imperfectiōnem adiunctam, & pugnat cum immutabilitate diuinæ, beatæque securitate quæ Deum nullis bonis suis excedere patitur, atque adeo neque subsistentia. Præterquam quod humanitas, termino suo substantiali spoliata supponitur. Quomodo ergo completionem substantialem alteri tribueret, qua ipsamet destituitur? Fortissima igitur ratiocinatione concluditur, nullam planè, humanitatem inter ac Verbum intercedere posse vnionem, præter suppositalem, qua Verbum substantialiter complet ac terminat humanitatem quoad modum existendi. Ibi enim præcisè sinit completio ac terminatio naturæ per subsistentiam. Ac proinde ex Christi compositione, & vnione hypostatica duarum eius naturarum, nihil diuinum in humanitate consequitur (quod quidem realiter & formaliter ac immediatè ei adiungatur,) præter diuinam subsistentiam.

Ad calumnias quædam Sectarij, Patres grauant hac in parte.

221. Miseret verò me dementiæ aduersariorum, qui in scriptis Patrum legendis monoculi, vt scitè eis opponit Anastasius cap. 12. *id est* cum toties ac propè ad fastidium ingeri à Patribus sciant, vel scire certè possint ac debeant, infirmitatem ac paupertatem carnis nostræ, omniumque eius naturalium consuetudinum, diuinæ infinitati fuisse coniunctas; id quod directissimè hanc ipsorum errorem exscindit; conquant tamen studiosè è libris Patrum plagulas aliquas, quibus à reliquo corpore auulsis ac detuncatis, Patres stupori huic suo astipulatos confirmant. Eiusmodi est, quod ex Damasceno proferunt 3. fidei c. 18. vbi asserit, humanitatem Christi, secundum naturam quidem non fuisse omnipotentem, sed tamen prout per vnionem erat Dei Verbi, omnipotentem fuisse. Hoc à Damasceno verissimè dictum, nequiret planè ab aduersarijs ad formalem vnionem omnipotentis cum humanitate detorqueretur. Damascenus enim attendens ad vnitatem personæ Christi, rectè per communicationem idiomaticam, quod est Deitatis, tribuit non humanitati vt sic, (quod faciunt aduersarij,) sed personæ in humanitate subsistenti; quæ diuina est, & in alia sua natura habet formaliter illud attributum. Vnde humanitati, non in abstracto sed in concreto sumpta, id est homini huic qui Deus est, per vniam Deitatis personalitatem competit formaliter significatio nominis attri-

butalis; nempe æternitatis, omnipotentis, omniscientis, & sic de cæteris. Accedit quod ad omnipotentiam attinet, de qua sola seimo erat Damasceno, quod quæ per amicos possumus, censetur & ipsi posse; ita vt etiam Apostolus ausus sit profiteri se omnia posse in eo per quem confortabatur. Non abs re itaque, Christi humanitas censeri potuit omnipotens, quia facile illi fuit diuinitatem inflectere ad quæcunque efficacer videretur: quæ adeo diuinitatis quatuor habet amicissimam, infinita vi vt pro amicitia potest, etiam si vim agendi suam ac propriam habeat finitam, sicut & ipsa est finita.

222. Iuua Gregorium Nyssenum audire *sub finem* Orationis quartæ (verius quintæ) contra Eunomium, vbi talem calumniam qualem ab his patitur Damascenus, passum ab Eunomio Basilium sic purgat, vt quamuis longiuscula sit eius disputatio, hic tamen representanda videatur, tanquam huic loco congruentissima. [Quomodo nos ad duos Christos fidem dispertere per calumniam dicimus? Qui superexaltatum ex passione, cum Dominum & Christum factum esse asserimus, per vnionem cum vero Domino & Christo, scientes ex ijs quæ didicimus, quod diuina quidem natura, semper vna eademque, & eodem modo se habet: caro verò per semetipsam hoc quidem est, quod de ipsa ratioque & sensus assumit: sed cum diuinitate temperata non amplius in suis terminis & proprietatibus manet, sed ad id quod præualeat & supereminet assumitur. Carnis tamen & diuinitatis proprietatum inconcussa permanet contemplatio, quandiu in se ipsis horum vtrumque spectatur, tale quid dicens: Verbum ante sæcula erat: caro verò in extremis temporibus facta est. Nec quis retrovertens dixerit, vel hanc ante sæcula fuisse, vel in nouissimis temporibus Verbum factum esse. Caro paribilis est natura: Verbum autem est agentis. Neque ipsa est eorum quæ sunt opifex sine conditrix; neque diuinitas vim patibilem habet. In principio apud Deum erat Verbum, in mortis experimento est homo. Neque ab æterno humanitas est, neque diuinitas est mortalitas. Et alia omnia eodem modo spectantur: neque humana natura viuificat Lazarum, neque iacentem plorat imparibilis potestas. Sed hominis propria est lachryma: vita verò est vitæ quæ reuera est. Non humana mendacitas pascit multa hominum millia: non ad ficum currit omnipotens potestas. Quis fatigatur ex itinere, & quis absque labore vniuersum mundum verbo subsistere facit? Quis gloriæ splendor? Quid quod clausus est transfixum? Quæ facies in passione colaphis infligatur? Et quæ ab æterno glorificatur? Hæc enim sunt clara, etiam si quis sermone non explicet: quod plagæ & verbera sunt serui, in quo Dominus: honores autem Domini, circa quem seruus: ita vt per compagem & nexum naturalem, communia fiant vtriusque vtraque, Domino seruales vibices assumente, & seruo, Dominico honore glorificatos: ob eam causam enim & Domini gloriæ crux dicitur, & omnis lingua confitetur, quia Dominus Iesus Christus, in gloria est Dei Patris. Quod si oportet reliqua etiam eodem modo distinguere, consideremus quid quod moritur, & quid quod mortem dissoluit: quid etiam id quod renouatur, & quid quod exinanitur. Exinanitur enim diuinitas, vt capi possit in humana natura: renouatur verò quod humanum est, cum sit diuinum per temperationem cum diuinitate. Quem admodum enim aer, siue spiritus in aqua non continetur: cum aliquo grauiori corpore conclusus & contractus in aquæ profunditate relictus fuerit, sed ad cognatum sibi recurrit principium. Aqua autem sæpè cum recursu spiritus attollitur, in sublimi quadam & in modum membranæ tenui superficie aërio circulo incuruata: sic etiā vera vita in carne sita, ad seipsam post passionem cum recurrit: etiam caro quæ circum ipsam

Am à diuina immortalitate in altum sublata est, à corruptione ad id quod est incorruptibile sursum commissa. Et quemadmodum in ligno, ignis intra superficiem conditus & sopitus, videntium vel tangentium fallit sæpe sensum: sicut autem apparet: sic in morte, quam fecit pro sua potestate, quia animam suam à corpore disiunxit, cum ad Patrem dixit: *Pater tibi in manus commendo spiritum meum*. Qui sicut dixit, potestatem habet iterum ipsam sumendi: hic confusione quæ ab hominibus est contempta, quia sit Dominus gloriæ: veluti vitæ in natura corporis coniecto fuscitabulo, siue agnoscit in dispensatione secundum mortem rursus accedit, & suscitauit potentia suæ Deitatis, quod mortificatum erat resouens, & sic in diuinæ potentie infinitatem erat resouens, & sic in diuinæ potentie infinitatem, bene illud naturæ nostræ libamentum cum infatigabili, quod quidem ipse erat hoc & illud fecit, seruilem formam, Dominum: & hominem ex Maria natum, Christum, & crucifixum ex imbecillitate, vitam, & potentiam. Atque omnia quæcumque in Deo Verbo præconsiderantur, etiam in assumpto à Verbo faciens. Ita ut non per diuisionem peculiariter in utroque hæc videantur esse: sed cum diuinitate temperatione, secundum id quod præpotentius est recreata corruptibilis natura, potentie Deitatis particeps facta sit: ut si quis dicit, aceti guttam vasto mari immixtam, per huiusmodi mixtionem matris qualitates induisse, quia non amplius secundum naturam huius liquoris qualitas in immensitate præpotentis immaneat. Sic noster sermo non numerum Christorum, ut criminatur Eunomius, sed vniorem hominis cum Deo affirmans, moralis cum immortalis, serui cum Domino, peccati cum iustitia: execrationis cum benedictione: hominis cum Christo transmutationem, facturam nominat. Quis igitur Sycophanthis relinquitur sermo? Nihil apertius vel fortius, in hos Patrum corruptores ac tortores dici possit. Falsus verò eadem iterat & confirmat idem Nyssenus, sequenti oratione ab initio.

Sigillatim impugnata Vbiuitatis transfusio.

117. Hæc vnuerse dicta contra Sectarios illos, qui consequenter ad vniorem hypostaticam, contendunt omnium diuinorum attributorum transfusionem realiter fieri in humanitatem Christi; specialiter quoque impugnant eos qui id asseruerunt de immensitate, siue de locali coextensione ad omnia spatia, quam vocant *Vbiuitatem*. Non est tamen præterea difficile, pinguis simum hunc errorem, specialibus & Scripturæ testimoniis & rationibus conuellere. Dilerte nam Ioan. 11. Christus Dominus proficitur se quoad humanitatem alioquin abfuisse, dicens *gaudeo propter vos ut credatis, quia non eram ibi*. Et Marci 16. Angelus de Christo iam rediit ait, *surrexit, non est hic*. Quid quod infinites legimus, Christum accessisse, abijisse, recessisse, ascendisse, descendisse: At hæc aliæque huiusmodi, si propriè accipiantur (ut sanè debent,) nec ad metaphoricæ locutiones digressamus, quales de Patre & Spiritu sancto scriptis in Scripturis occurrunt, ut S. Fulgencius late versat l. 2. ad Trasimundum c. 10. & 11. non possunt cum immensitate & vbiuitate, coherere: manifestè quippe inferunt finitatem localem, excluduntque diffusionem ad omnia spatia.

Patres ferè frustra proferendos video. Vnum duntaxat aut alterum attingo. Augustinus serm. 104. de temp. exponens locum paulò ante adductum ex Ioannis 11. sic habet. [Aduertamus & hic mysterium, quomodo non se illic Dominus fuisse dicit. Cum enim dicit manifestò, *Lazarus mortuus est*, præsentem se illic fuisse, euidenter ostendit. Neque enim hoc dicere Dominus potuisset, nullo sibi nuntiante, nisi præsens fuisset. Quomodo enim, in loco vbi Lazarus mortuus est, præsens non erat Dominus, qui omnia loca totius

Theoph. Raynaud. Christum,

mundi diuina potestate circumuenit? sed hic quoque Dominus ac Saluator noster Sacramentum in se carnis ac diuinitatis ostendit. Non erat ibi secundum carnem, hic erat secundum diuinitatem, quia Deus vbiueque est.]

S. Fulgentius l. 2. ad Trasimundum c. 17. & 18. discretissime confirmat hanc veritatem, de humanitate Christi & ante & post resurrectionem, locali; id est certo conclusa loco, nec vbiueque existente. Præclare verò ex c. 17. inde conciliat pugnantem in speciem Scripturas, quarum aliquibus, Christi (nempe tanquam Dei,) immensitas traditur; alijs, eiusdem Christi finitas localis, (vtique quoad humanitatem,) asseritur, quibusdam item existentia Christi in cælo prædicatur, in alijs absentia à cælo, eandem ob causam, siue per respectum ad diuersas naturas quibus constat.

D. Damascenus orat. de Transfig. sub medium. [Corpus illud (inquit,) sanctum, circumscriptum & definitum erat. Neque enim cum Thabor staret, extra montem pertingebat: at Deitas ultra omnia erat.] Prætereo innumeros alios qui adduci in hanc rem possent. Selegit plerosque Coccius. 2. l. 1. art. 6.

Rationes aduersus hunc errorem, totidem propè adduci possunt quot sunt fidei mysteria. Verissimum quippe est, omnia propè fidei mysteria, per hoc figmentum eueri. Nam quomodo natus Christus, si eius humanitas mansit in vtero matris? quomodo corpus dicitur iacuisse per triduum in sepulchro, nec ad inferos descendisse, si vbiueque fuit? quomodo exijt de monumento & intravit ad discipulos, si vbiueque extendebatur? quomodo item ascendit in cælum, si per totum interiectum spatium, perque cælos, ipsos totos, iam erat? quomodo denique inde venturus expectatur, si iam hic est, & omnia per quæ fingi possent venire, occupat spatia? Hoc argumentum eiusmodi est, ut plura fastidium. Si quis plura auct. adeat Bellarminum l. 3. de Christo à cap. 11. Sanctissimum repetit. 4. de Euchar. à c. 8. Valerianum 3. p. q. 2. p. 3. & q. 5. p. 1. quibus locis contraxit in pauca, quæ fufius tradiderat iusto opere contra hanc hæresim: in quo etiam perperam aduersus hunc errorem Francisci Turiani Epistolam descripsit.

Scriptura, Vbiuitas: yjs non sanet.

224. Aduersariorum fundamenta, non erit difficile quatere ac euertere. Multus est in eis diruendis. Bellarminus proximè laudatus, à cap. 1. §. ad 20. Quædam ad Scripturas pessimè detortas, nonnulla ad Patres, vnum ad rationem pertinet, quod initio proposuimus. Sed inter scripturas missæ sanè fiant pleræque insulsi simæ ab aduersarijs obiectæ, ut Becanus refert c. 7. de incarnatione. q. 4. Vnus duntaxat ex Apostolo locus, & alter ex Marci vltimo, quibus aduersarij Catholicas aures perpetuò obtundunt, non videtur prætereundus. Apostolus ergo Ephes. 4. ait. Christum ascendisse super omnia cælos ut impleat omnia. Hoc Nouatores, ad suum de vbiuitate humanitatis errorem trahunt. Sed ineptissimè. Nam si Christus verè super cælos ascendit, igitur ibi non erat. Nec est tergiversandum circa ascensum, ut faciunt aduersarij, querentes verbi illius inanes glorias, quibus splendorem huius veritatis obnubilent; ut Sanctissimus supra c. 9. & 10. late refert & refellit. Perspicuè enim Scriptura, verum humanitatis in cælos ascensum describit, his adhibitis adiunctis quæ dubitare non sinant, veram fuisse & propriè localem ascensionem quam proponit. Quare nullum superest aduersarij perfugium, nisi vel Scripturis id narrantibus fidem abrogent, easque assumentum cuiuspiam esse dicant, quod aliàs sæpe estitunt, cum libet vel certè nisi vbiuitatè humanitati aduenisse dicant, duntaxat post ascensionem: At qui id garriunt, misere seiplos iugulant.

N 3 Non

Non enim vident, admittere se, (contra quam contendunt,) ubiquitatem non consequi ad vñionem hypostaticam sic enim ubiquitas à momento primo conceptionis Christi, humanitatem diffudisset per omnia spacia, non autem duntaxat post ascensionem, ut fert illa responsio. Ascendit ergo Christus super omnes cœlos ut impleteret omnia, non per expansionem & diffusionem à summis cœlorum vsque ad terminos eorum; sed ut impleteret omnia; id est omnes prophetias, & omnia quæ de ipso prædemonstrata diuinitus ac prænuntiata erant.

Iam verò S. Marcus c. vltimo ait, Christum post Ascensionem sedere ad dexteram Dei, id quod etiam in Symbolo Apostolorum profitemur. Hanc aduersarij habent pro potentissima machina aduersus Catholicam veritatem. Sed planè ridicule. Nam illa Christi sessio, verè & commodè multis modis exponi potest, non aduocato figmento ubiquitatis. Non pauci, ea sessione designatam putant Christi beatitudinem. Quæ explicatio si admittatur, nihil ibi ubiquitatis scribitur aut metitur. Est autem ea explicatio non inuersionis, quia quamvis beatitudo Christi quoad animam fuerit perpetua, quoad corpus verò cæperit à puncto resurrectionis, tamen per quadraginta illos dies quibus Christus rediuitus versari in terris voluit, beatitudo Christi caruit externo illo apparatu quo in cœlis exornatur. Vnde non immerito Christus cœlos subisse dicitur, sessurus ad dexteram Patris; id est versaturus in plena & vndeunque consummata beatitudine. At si cum Suarez t. 2. p. d. 5. l. 4. nomine sessionis Christi ad dexteram Patris, designetur eius supremus in omnia dominatus tranquillissimus, nihil quoque hoc ad ubiquitatem. Christo enim quoad humanitatem vnicum duntaxat finitum locum occupanti, confecti potuit dominatus ille supremus. Tandem si sessio ad dexteram Patris, designet æqualitatem Christi cum Patre, ut Bellarminus supra c. 1. 4. affirmat, poterit id verissimè dici absque ubiquitatis præiudicio; nimirum quia Christus, ratione suppositi ac naturæ diuinæ, est Patri æqualis, licet quoad humanitatem, sit Patre minor, ut S. Athanasius in Symbolo dixit, alludens ad ipsiusmet Christi dictum, *Pater maior me est*. Quo pacto Genebrardus ad eum locum Symboli prædicti, alios præterea multos, illum Christi locum accepisse demonstrat.

Non item Patres.

225. E Parrum locis, vnus pro omnibus sat esse potest, qui è S. Ambrosio habetur in c. 1. Lucæ ad illud *hic erit magnus*, sub initium libri secundi. Conferens enim S. Ambrosius, quod ibi dicentem de Christo Angelum expendit, *hic erit magnus*, cum simili eiusdem de Baptista varicini; ait, & Ioannem quidem dictum magnum, & Christum, sed aliter Christum, quàm Ioannem. [Late enim funditur Dei virtus, late cœlestis substantiæ magnitudo porrigitur. Nihil præscriptum, nihil circumscriptum, nihil emensum, nihil dimensum comprehenditur, non æstimatione concluditur, non ætate variatur. Dedit quidem Dominus Iesus hominibus magnitudinem. In omnem enim terram exiit sonus eorum, & in fines orbis terra, verba eorum. Non in fines tamen mundi, non in fines cœli, non vltra cœlos. At verò in Domino Iesu, omnia condita sunt in cœlo & in terra, visibilia & inuisibilia; & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant. Cœlum aspice; Iesus illic est, Terram intueri; Iesus adest. Ascende verbo in cœlum, deicide verbo in infernum: Iesus adest. Etenim si ascenderis in cœlum, Iesus illic est; si descenderis in infernum, adest. Hodie cum loquor, mecum est intra hoc punctum, intra hoc momentum. Et si in Armenia nunc loquatur Christianus, Iesus adest. Nemo enim

dicat Dominum Iesum, nihil in Spiritu sancto. Abyssos opinione si penetres, illic quoque videbis operari. Scriptum est enim: *Ne dixeris in corde tuo, qui ascedet in cœlum; id est Christum deducere, aut quis descendit in abyssum; hoc est Christum à mortuis reducere*. Vbi ergo non est, qui cœli, inferni, terræ cōpleuit? Bene ergo magnus, cuius virtus mundū repleuit, qui vbiq; est, & erit sæper, quia regni eius non erit finis. Quid in speciem expressius pro ubiquitate? Reipia tamen nihil ibi pro ubiquitate humanitatis, sed suppositi tantum, quod in Christo diuinum est, ideoque à nullo planè spatio abesse potest. Simile emplastrum omnibus planè Parrum locis quæ Eranista noui corrogant, mederi poterit.

Sed neque ratio, ex indistantia vñionum.

226. Restat argumentum ex ratione ductum, quod initio proposuimus. Nempe quod extrema vñionis, indistantia esse oporteat, atque adeò vbiq; vnū est, alterum item adest, sit necesse. Atqui humanitas vñitur realiter Verbo quod vbiq; est. Debet igitur & ipsa vbiq; esse. Proposuit subdubitans hoc argumentum Dardanus Diuo Augustino, vt liquet ex huius epistola 57. initio, vbi refertur Dardanum petijisse exponi sibi, quomodo Christus qua die penderat in ligno, dicere poneret latroni, *hodie mecum eris in paradiso*, & an id de aliqua cœli parte sit à Christo dictum; aut quia vbiq; Deus sit, hominem quoque illum qui in Deo sit, vbiq; fuisse diffusum. Ad hoc Dardani questionem, respondet D. Augustinus: primo Christum ea die quoad carnem in sepulchro, quoad animam in inferis fuisse, & tamen fuisse in paradiso: quia paradisus est, vbiq; bene est, etiam si locus ille materialiter sit ipse infernus, in quo Christi anima eo die fuit, sed beata. Secundo respondet D. Augustinus fuisse Christum ea die in ipso cœlo materialiter, sed prout Deum. Subdit deinde S. Pater. [Sicut potuit rectè dici Dominus gloriæ crucifixus, cum ad solam carnem illa passio pertineret; ita rectè dici potuit, *hodie mecum eris in paradiso*, cum iuxta humanitatem humilitatē, per carnē in sepulchro, per animam in inferno illo die futurus esset; iuxta diuinam verò immutabilitatem nunquam de paradiso, quia vbiq; est semper, recessisset. Noli itaque dubitare, ibi nunc esse hominem Iesum Christum, vnde venturus est; memoriterque recole & fideliter tene Christi animæ confessionem, quoniam resurrexit à mortuis, ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris, nec aliunde quam inde venturus est ad viuos mortuosque indicandos. Et sic venturus est, illa Angelica voce testante, quemadmodum ire visus est in cœlum, id est in eadem carnis forma atque substantia, cui perfectō immortalitatem dedit, naturam non abstulit. Secundum hanc formam non est putandus vbiq; diffusus. Cauendum est enim, ne ita diuinitatem adstruamus hominis, vt veritatem corporis auferamus. Non est autem consequens, vt quod in Deo est, ita sit vbiq; vt Deus. Nam & de nobis verissima Scriptura dicit, *quod in illo vñimus, mouemur & sumus*; nec tamen sicut ille, vbiq; sumus. Sed aliter homo ille in Deo, quoniam aliter & Deus ille in homine, proprio quodam & singulari modo. Vna enim persona Deus & homo est, & vtrumque est vnus Christus Iesus, vbiq; per id quod Deus est, in cœlo autem per id quod homo.]

En D. Augustinus apertè tradit; non sequi, si quid Deo vñitur, debere esse localiter vbiq; est Deus: diserteque negat, ex eo quòd Christi humanitas est vñita Verbo, consequens esse, vt æquè late diffundatur ac Verbum. Habemus palpabile huius rei exemplum in humanis. Anima nostra simplex est ac impartibilis, totaque vñitur digito; neque tamen digitus, diffunditur per totum corpus, ad quod totum spatium occupandum anima rationalis porrigitur: Duorum ergo

C A P V T III.

ergo vnitum; potest dari inadaequata vno; & talis, ut vnum extremum excedat localiter alterum, nec sint utraque vicinque est vnum.

Nova Rhiquisimi appendix, obiter explosa.

227. Erroris hactenus impugnati, noua appendix nuper emersit, nec ab hæreticis. (quod minus mirum esset, cum eorum proprium sit noua semper errorum monstra fundere,) sed à Catholicis, ex eorum numero qui Hypermystici & Transpiuitales audire affectant. Inter eos quidam, humanitatem Christi, ad omnem planè locum diffundunt quoad substantiam suam, in quo fuerint aliqui in nomine Christi congregati, iuxta Christi promissum Matth. 18. quod de præsentia corporali & substantiali humanitatis Christi, accipi vocationis sollemnem professio, (ut quam micissimè dicam,) & omnino præter, accottra Christi mentem. Agebat ibi Christus Dominus de aliquibus super terram conuenerantibus, quos affirmat, quidquid petierint imperaturos. *Ibi enim sunt, inquit, duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Nimirum quia ipse eorum oculoquitur pro illis, agens & mouens illos, cum ut Deus cooperans & praueniens, tum quatenus homo per imperatorem auxiliorum ac largitionem, ad petendum quæ decessant sineque iure imperanda. Qui sensus loci prædicti, vides quam non exigat localem humanitatis Christi præsentiam, in omni loco ubi fuerint duo vel tres in nomine Christi congregati. Multoque minus eum sensum fert locus ille, iuxta interpretationem aliorum, qui censent reddi verbis illis rationem non versus immediatè præcedentis quem nunc proposuimus, sed anterioris; hoc est decimi octauo, quod dictum fuerat, quæcunque ab ecclesiasticis iudicibus soluerentur & ligarentur in terra, eadem & in cælo solui, ac ligari, Christo sententiam eorum firmante, quam in ipsius nomine pronunciant. Et hæc quoque interpretatio locum illum ita accipit, ut nullo modo satisfaciatur pacto illi nouo. Apertius etiam Origenes 1. contra Celsum, ea loca ad sensum planè diuersum inflectit, cum accipienda putet de præsentia diuinitatis Christi. Nouum hoc placitum, robustius suo tempore erit exagrandum, cum non iam in argulis insularibus, ut nunc sit, sed palam & publice proficisso robore effret caput. Hoc item loco dimittenda est eius plena exagratio, quod nouitatis istius Autores, non dicant eam adeo variam, & ubiqvisimo conterminam valdeque affinem præsentia Christi prout hominis multiplicationem, consequi ex compositione Christi, & vultone hypostatica, quod est huius loci institutum: sed dicant eam oriri ex libera Christi voluntate, qui ita voluerit secundum humanitatem præsto esse omnibus super terram in nomine eius adunatis, ut putant eo Martini loco quem protulimus, significari; cum tamen reuera eo loco non aliud significetur quam moralis assistentia Christi, & providentia nunquam intermitteuda. Quo eodem sensu S. Cyrillus 1. de sancta Trinitate cap. 16. accipienda docet non dissimilia verba apud Mattheum c. 27. *Eccce ego vobiscum sum omni die* &c. Negat enim S. Cyrillus hæc ad corporalem & realem Christi præsentiam pertinere. Hæc igitur in hereticis spiritualibus plenè exequenda, nunc mihi facio. Interim tamen aduertat prudens Lector, quod dedecet, etiam spirituales viros, prurigo nouandi, ut eo nomine ingeniosorum decus, & plausum imperitorum emercentur.

De idiomatica sine verbali attributorum vnius naturæ in alteram transfusione; Christi compositionem & vnicam in utraque natura subsistentiam consequente.

228. Nunc communicatio idiomatica sequitur exponenda, quo nomine, ut cum Genebrardo initio superioris capitis notabam, designatur communicatio verbalis prædicatorum vnius naturæ Christi, cum alia eiusdem naturæ concretè sumpta. per *χρησιν* vocat Damas. 4. fidei c. 19. Item lib. 3. cap. 4. *ὁ υἱὸς οὖν* nominat. Quia enim natura in concreto sumpta inuoluit suppositum, & in Christo vnicum suppositum duas naturas terminat, rectè omnino ac verè quod de tali supposito vnam naturam habente affirmatur, de eodem sub denominatione habentis aliam naturam asseritur: quia nulla (ut suppono,) adijcitur particula quæ determinet prædicationem ad suppositum præcisè ut in alterutra natura subsistens. Vnde materialiter & identicè, prædicatio est vera, ratione eiusdem suppositi de quo sub nomine terminantis aliam naturam enunciat, quod formaliter ei non competere nisi prout terminat aliam. Sed quia ad affirmationem veram sufficit identitas aliqua inter prædicatum & subiectum, eaque non deest in re præsentia, prædicationes quoque veræ sunt: quia sensus tantum est, illud ipsum suppositum quod terminat vnam Christi naturam, terminare aliam cui attributum responderet, & esse idem habens utramque.

Communicatio idiomatum, quid.

Alij hanc vocant *communicationem idiomatum*, sumpto *idiomate* pro *proprietate*, itémque sumpta *proprietate* pro quouis attributo, etiam si non sit præcisè proprietatis, sed partus & functio proprietatis aliquodve adiunctum alterutrius naturæ. In tanta enim latitudine videtur sumpta in hoc negotio *proprietates*, ab ijs qui per communicationem idiomatum, intellexerunt communicationem proprietatum; alioqui non exhaustissent hoc negotium, nec proposuissent quæcunque ad illud spectant. Constat enim non solas proprietates alterutrius naturæ præse acceptas, sed quæcunque vni quomodolibet tribuuntur in concreto, de altera itidem in concreto posse affirmari, idque passim per communicationem idiomatum factum accipi. Ceterum qui primi per *idiomata* in hoc negotio intellexerunt *proprietates*, quanquam re ipsa idem quod alij dicant, eos tamen Genebrardus deceptos putat affinitate Græcæ vocis, sonantis proprietates, (*ἰδιώματα* Græci appellant) cum voce *idiomatis*; quæametis Syllabarum extimo cortice alteri illi voci affinis, significatione tamen ab ea distat quam plurimum. Idem quippe sonat, quod *locutionem*. Ita ut attributum aliquod vnius naturæ Christi, tribui alteri naturæ in concreto, idem sit, quod, attributionem illam quantum attinet ad alteram naturam cui fit attributum illius communicatio, esse merè verbalem, nec pertinere nisi ad modum loquendi, licet sit vera & realis prædicatio ratione suppositi. Ita quidem Genebrardus. Quidquid tamen Autori idiomatum peregrinorum peritissimo visum sit, Anastasius Sinaita c. 2. *ἰδιώματα*. Duplici titulo de idiomate, vocem *idiomatis* exponit *proprietatem*: unde quamvis ratio communicationis idiomatum assignata à Genebrardo, mihi non displiceat, non tamen reijcio vulgarem.

Firmatur autoritate, & ratione.

229. Sic explicatam communicationem idiomatum, aut incidentiam proprietatū utriusque naturæ, ut loquitur Valdensis. l. 1. c. 42. n. 6. agnoscunt passim Scripturæ, Conciliæque, & Patres. Nihil enim frequentius est, quàm ut legamus, in Christo ob concursum divinæ & humanæ naturæ sub eadem Verbi personalitate, & humana de Deo, & divina de homine enunciatum. Deum sanè natum, passum, mortuum, & sepultum, & reditum, passim celebrant Scripturæ ac regulæ fidei, & vicissim hunc hominem affirmant Dominum gloriæ, & antequàm Abraham fieret, imò ante sæcula, existentem. Quæ omnia per solam communicationem idiomatum valere, notum est. Lunat ex nonnullis Patribus id illustrare.

S. Athanasius dialo. 5. de Trinitate n. 26. egregie planè rem hanc confirmavit, & illustravit exemplo hominis. [Sicut homo (inquit), ex animali & ex eo quod ratiocinatur compositus, una est personarum etiam una persona ex Deo & forma servi exiit: idèoque non dicit, hæc dicit Dominus; sed ego dico vobis: & Ego sum vita & veritas. Itaq; veluti si pars ratiocinatrix quæ homini inest, dicat, Ego sum ille ad imaginem Dei factus, ita comparatus ut interire non possim: & rursum pars eadem illa ratiocinatrix dicat, Ego sum terra & cinis, non loquitur modò animal, modò id quod ratiocinatur, sed idipsum quod ratiocinatur, modò quæ sibi propria sunt, modò quæ animali conveniunt, loquitur: ita homo, & Deus sermo, unica existens persona, quum ait, qui videt me, videt Patrem, significat suæ Deitatis contemplationem. Nec enim quisquis carnem vidit, Patrem vidit: sin minus & Pontius, & Herodes, & qui colaphos ei impererunt, & qui clavis ipsum confixerunt carnifices, comperirentur Patrem vidisse. Et quum inquit, dorsum meum flagris præbui, non significat Deitatis dorsum: neque cum ait, Quispiam me tetigit, Deitatis contactum dicit. Quinam enim Deitatem contigerit quispiam? Sed qui fide præditus, corpus illud tetigerat, utrumque tetigerat: manu quidem corpus, fide verò Deitatem; quandoquidem utrumque unica est persona, Christus, omnia factus omnibus ut omnium miseretur. Itaque non loquitur interdum Deus, interdum homo, nam, (ut antea dixi,) ne id quidem dici potest, modò quidem animal à parte ratiocinatrice distinctum, modò verò partem ratiocinatricem ab animali separatam loqui: sed pars ratiocinatrix in animali loquitur. Idem etiam dico de eo quod cum hoc comparavi, nempe de Dei & hominis unica persona, ut vndequeque unionem noris.]

S. Hilarius in Psalmum 54. ad titulum. [Eum de quo & per quem omnis prophetia est, ex Dei Filio hominis filium natum meminimus, & Dei naturam omnibus ante sæculis manentem, in naturam hominis esse ex partu Virginis genitam: ita ut naturæ posterioris adiectio, nullam defectionem naturæ anterioris afferret, neque qui iam homo esse cæperat, id quod ante hominem manebat, Deus scilicet, esse desineret. Hic ergo assumens carnis nostræ fragilitatem, & manens suus atque noster, ita agit, orat, proficitur, expectat omnia illa quæ nostra sunt, ut in his admisceat etiam illa quæ sua sunt; loquaturque interdum ex persona hominis, quæ & homo natus, & passus & mortuus est; interdum autem omnis ei secundum Deum sermo sit, quia ex Deo homo, & ex Dei Filio, hominis Filius extitisset: naturæ scilicet eius confidentiam non oblitus in verbis, quæ in assumptione licet hominis nostri humani sermonis consuetudine vsque loquens, ut ex se atque virtute sua, quæ Deo sunt propria & digna loqueretur.]

230. Nazianzenus orat. 51. [Illud, secundum homo de Deo, & qualis celestis, tales & celestes, &, Nemo ascendit in celum, nisi qui descendit de celo, Filius hominis, & si quid aliud eiusdem generis, propter celestem unionem dici existimandum est: quemadmodum & illud, Per brisum omnia facta esse, & Christum in cordibus nostris habitare, non secundum eam Christi partem, quæ in oculos cadit, sed secundum eam quæ intellectu percipitur; commixtis videlicet, ut naturis, ita etiam nominibus, atque ob archissimam coniunctionem inter se vicissim commutantibus.]

S. Ambrosius l. 2. de fide c. 4. [Vnde illud quod lectum est, Dominum maiestatis crucifixum esse, non quasi in maiestate sua crucifixum putemus: sed quia idem Deus, idem homo: per divinitatem Deus, per susceptionem carnis homo Iesus Christus: Dominus maiestatis dicitur crucifixus, quia consors utriusque naturæ, id est humanæ atque divinæ, in natura hominis subijt passionem: ut indifferet, & Dominus maiestatis dicatur esse qui passus est, & Filius hominis, sicut scriptum est, qui descendit de celo. Per naturam igitur hominis & dubitant, & rædunt, & resurrexit. Quod enim cecidit, hoc resurrexit per naturam hominis.]

S. Augustinus. l. Trinit. c. 13. [Nisi ipse idem esset Filius hominis propter formam servi quam accepit, qui est Filius Dei propter Dei formam in qua est, non diceret Apostolus Paulus de Principibus huius sæculi, si enim cognovissent, nunquam Domini gloriæ crucifixissent. Ex forma enim servi crucifixus est, & tamen Dominus gloriæ crucifixus est: talis enim erat illa susceptio, quæ Deum hominem faceret, & hominem Deum: quid tamen propter quid, & quid secundum quid dicatur, adiuvante Domino, prudens & diligens & pius lector intelligit. Nam ecce diximus, quia secundum id quod Deus est, glorificat suos; secundum hoc utique quod Dominus gloriæ est: & tamen Dominus gloriæ crucifixus est, quia rectè dicitur & Deus crucifixus, non ex virtute divinitatis, sed ex infirmitate carnis, sicut dicimus, quia secundum id quod Deus est, iudicat; hoc est ex potestate divina non humana; & tamen ipse homo iudicaturus est, sicut Dominus gloriæ crucifixus est.]

231. S. Cyrillus tam frequens est in hac veritate, ut frustra sint designanda cetera loca. Legatur præ cæteris Anathematismi quarti explicatio itemque eius defensio. Sed illustrissimè l. 5. de Trinit. c. 27.

Nicephorus Constantinopolitanus Epistola ad Leonem Papam. [Totus toti humanæ naturæ coniunctus, inconfusus, indissolubilis, supernaturalisque unioem operatus est: divina enim & humana natura inter se coeuntes in naturali sua proprietate indemnitatè persistunt perseverantque, nec vlla ex parte in se mutud transformantur: veruntamen propter naturalem illam coitionem, & copulam, nominum quoque communicationem mutuamque reciprocationem, pie concedendam existimamus: quandoquidem propter physicam illam admirandamque coeuntium naturarum inter se unionem, non re, sed sola imaginatione, unus eiusdemque quandam hæc distinctionem statuimus.]

Omnium verò distinctissimè & explicatissimè idem tradit S. Damascenus. Sic enim habet 3. fidei c. 3. in fine. [Verbum porro ea quæ humanitati conveniunt, sibi vendicat (ipsius enim sunt, cum sanctæ ipsius carnis sint) ac vicissim carni, quæ sua sunt, imperit; communicationis videlicet ratione, ob mutuam partium inter se commutationem, ac personalem unionem; & quia unus & idem erat, qui & divina & humana efficiebat, & in utralibet forma alteram sociam asciebat. Eoque nomine etiam Dominus gloriæ, cruci affixus esse dicitur, quamvis alioqui divina ipsius natura, minimè perperla sit: & rursus Filius hominis, ante passionem in celo esse dictus est, quemadmodum Dominus ipse]

non est idem cum π , eo modo quo accidens concretum est idem cum natura cui accidit, ut per se patet; nec potest eo modo de re enunciari; ita neque prædicatum substantiale potest enunciari de re cui substantiale est, perinde ac si esset accidens eius.

Cur perperam, Verbum, humanatum; Christus vero homo Diuinus, aut Deifer, Dominicus/ve dicatur.

234. Quæ est germana ratio, cur quædam humana prædicata, illegitimè enuncientur de Verbo, & quædam diuina de hoc homine, seu Christo. Malè enim quis cum Durando in 3. d. 4. q. 2. a. n. 9. diceret, *Verbum, esse humanum*, vel *humanisatum*; propterea vox *humanisatum* cadit in humanitatem, non autem in actionem qua humanitas fit Verbo coniuncta, ut aliquando contingit. Tunc enim Verbum rectè dicitur *humanisatum*, id est, factum homo. At cum humanisatio cadit in substantiam solam humanitatis, falsa est prædicatio, quia est denominatiua, & sapiens accidentalitatem, ac nexum non substantialem inter extrema, imo verò quemuis nexum remouens. Nam prædicatio denominatiua, quamuis cum sit de accidentibus, significet inexistenciam intrinsicam formæ in subiecto, tamen cum sit de substantijs, designat meram adiacentiam extrinsecam, absque vera & physica vnione. Cum enim n. gredo dicitur *humana*, significatur nigredinem inexistere homini: at cum vestis dicitur *humana*, denominatur mera adiacentia extrinseca, absque vnione. Quia ergo Verbum substantialiter se habet ad humanitatem, eique physice vnitur, propterea modus prædicandi denominatiuus, alienus est ab h. c. mysterio, quoad ea prædicata humana de Verbo, quæ veritati coniunctionis Verbi & humanitatis officerent. Parique ratione, & eadem ex causa, pleraque diuina prædicata illegitimè enunciantur de homine. Sic reijciuntur propositiones illæ *Christus est homo Dominicus*, vel *homo Diuinus*, aut *homo Deifer*. Hæ namque prædicationes, sunt denominatiuæ, & accidentariæ, designantque formam non vnitam subiecto, cum sint de entitate substantiali. Constat autem, hunc hominem, siue suppositum subsistens in hac humanitate, esse realiter ac substantialiter coniunctum prædictæ naturæ humanæ. Igitur non debet dici *homo Dominicus*, vel *Diuinus*, vel *Deifer*; sed *Dominus* & *Deus*. Humanitas quidem ipsa, vel caro, rectè dici potest *Dominica* vel *Diuina*, ut loquitur S. August. in c. 28. Iob. & Fulg. l. de incarn. c. 6. & Petrus Damiani serm. 60. ac Ferrandus episc. 1. ad Anatolium, nec non S. Cyrillus lib. 2. pentab. c. 8. & epistol. 1. ad Successum *sub finem*; vel *Deifera*, ut dixit S. Basilius in Psalmum 59. nimirum quia humanitas & caro, sunt nomina naturæ totalis aut partialis, non autem suppositi. Naturæ autem humanæ si remoueamus personalitatem Verbi, accidentaria est diuinitas, planèque extrinseca; vnde rectè potest denominari *Diuina* vel *Dominica* aut *Deifera*. At homo est nomen suppositi: proindeque hic homo, non *Diuinus*, vel *Dominicus*, aut *Deifer* dicendus est, sed *Deus*, & *Dominus*. Refert ex Nestorio, & reijcit, eā Christi hominis Deiferi nomenclationem, S. Cyrillus l. 1. pentab. c. 2. atque esse contra fidei traditionem.

Laxatio aliqua illius rigoris.

235. Non tamen me latet, hunc vocum rigorem sæpè negligi, & prædicata quæ à Christo exclusimus, plerumque ei à Patribus tribui, usurpata essentialiter, non denominatiuè. Quæ ratione Pater, alique duæ personæ augustissimæ Trinitatis, dicuntur diuinae; non sanè accidentario (ut cum Scripturæ, aut leges vocantur diuinae,) sed essentialiter; sunt enim essentialiter Deus. Et hoc sensu S. Dionysius c. 4. Eccles. Hierar. vo-

cavit Christum, *hominem diuinissimum*. Eadem prædicata secundum communem vsum denominatiui commutatione in essentiali ac substantiale. Cassianus perperuè ferè appellat Christum, *hominem Dominicum*; qui item loquendi modus apud D. Athanasium usurpatus est in disputatione Nicæna cum Arrio sæpèque ab Epiphano in Ancorato, & à S. Augustino q. 36. ex 83. & in Psal. 4. ac l. 2. de serm. Domini in monte, alibi que aliquoties; sed id castigauit I. retract. c. 19. verbis illis. [Non video vtrum rectè dicatur homo Dominicus, qui est mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus; cum sit vtique Dominus: Dominicus autem homo, quis in eius sancta familia non potest dici? Et hoc quidem ut dicerem, eloquidam legi tractatores Catholicos diuinorum eloquiorum. Sed vbiunque hoc dixi, dixisse me nollem. Postea quippe vidi, non esse dicendum, quamuis nonnulla possit ratione defendi.] Editio Erasmi, post illas voces, *sanctæ familiæ*, apponit negationem, legitque *non potest dici*. Quam particulam negantem, alij codices missam fecere. Vtraque lectio eodem recidet, si apposita particula negante, adiungatur in calce periodi nota interrogationis: alioqui lectio Erasmi esset contra mentem D. Augustini, qui significare voluit, quemlibet sanctum virum ut dici solet, *uir & homo Dei*, ita dici posse hominem Dominicum: at de Christo, qui non seruus in Dei familia, sed naturalis Filius est, sublimius esse pronuntiandum. Aperit tamen tradit, eum loquendi modum, posse aliqua ratione defendi: nempe ea quam proposuimus; seu sumptis prædicato non denominatiuè, sed essentialiter. Quanquam quia vltus ille talis prædicati, minus frequens est, consultius censuit eo abstinere: ac fortassis etiam ne adhiberet modum loquendi Appollinaristis familiare, & alio licet sensu, apud eos receptum ad erroris sui expressionem. Testatur enim Nazianz. orat. 1. *ferè initio*, & Hieron. l. 2. aduersus Rufinum, Appollinaristas, sic appellare solitos Christum.

Similiter Concilium primum Nicænum, vocauit Christum, *hominem Deiferum*, longè alio sensu quam Nestoriano à nobis improbat, ut intelligitur ex his verbis Athanasij serm. de SS. Deipara. [Sanctificata igitur superuentu Spiritus sancti Virgo & corroborata, & virtute altissimi grauida, eum gestabat qui ex sua propria essentia, Dei erat Filius, pro vnica eius diuinitatis natura, & gignit eundem incarnatum, & hominem factum secundum duarum naturarum proprietatem: eundemque duplicem, & vnum ex duobus constantem, inconfuse, immutabiliter, atque indiuifum credi oportere statuimus: non quidem Deiferum hominem, sed carnisferum Deum: ceterum neque hoc pro hæreticorum more intelligentes authores. Nicæni Concilij, sed, ut diximus ex operatione Spiritus & virtutis Altissimi, & imprægnatione Virginis, Deiferum hominem eum qui ex Virgine prodijt, credendum esse statuerunt, gestasse eam Dei virtutem, & energiam Spiritus, quæ operata est coram Pharaone & omnibus, Filijs Israël. Eadem ratione Principis Apostolorum, verba in actis Apostolorum de Christo prædicantis, rectè quidem ab eo esse dicta accipiunt, sed quæ ab istis tortuose & maliciose deprauantur, quum ita loquitur. *Iesum Nazarenum, quem vnxit Deus Spiritu sancto*, quæ verba ita nostri interpretantur, Deum scilicet in vtero Virginis creasse hominem sine vilo semine per operatione Spiritus, eumque vnxisse virtute Altissimi, quasi oleo exultationis præ consortibus suis (vti scriptum est.) Nam ipsum Filium Altissimi nominauit Scriptura, quem admodum & in Psalmis refertur, loquente Christo ad multos in e. *Et ego dixi, Dy estis, & Filij Altissimi omnes*. Nos igitur talia hæreticorum dogmata intellectusque, reprehendere & corrigere desiderantes, per præsentem Euangelij interpretationem assertimus, non Deiferum hominem esse Christum, sed carnisferum Deum,

Deum, quatenus Deus hominem gestat integrum, ab-
solutumque: Deus interim perfectus, & homo per-
fectus, unus ratione unius personæ, duplex tamen na-
tura.]

*Inferitur, inter quædam extrema vetari communi-
cationem idiomatum, ut inter abstracta.*

236. Servatis itaque ijs quæ diximus, ut scilicet for-
ma enunciandi concreta alterutrius Christi naturæ at-
tributa, de alia natura in concreto sumpta, legitima sit,
& talis quæ extremorum debitam identitatem non
tollat, ut hæcenus explicatum est, rectè ac verè huma-
na prædicata de Deo, & divina de homine enuncian-
tur. Comparari duntaxat concreta cum concretis; &
quidem concreta unius Christi naturæ totalis, cum
concretis alterius. Nam prædicationes omnes abstra-
ctorum unius naturæ cum abstractis alterius, vel ab-
stractorum unius cum concretis alterius, aut vicever-
sa, itémque prædicationes quatuorcumque partium hu-
manitatis de Verbo, & contrario, itémque partium
ipsarum inter se; quomodocumque partes sumantur,
hoc est siue abstractè siue concretè: omnes inquam
huiusmodi prædicationes, falsæ sunt & rejiciendæ, pro-
pter loquendo. Et ratio ducenda est ex defectu identi-
tatis debite, planè requisitæ ad fundandas prædicationes
legitimas. Nam ut iam tetigi, ad veritatem propo-
sitionis affirmantis unum esse aliud, exigitur ut prædi-
cationem prope enunciat per propositionem, sit aliquid
idem cum subiecto, alioqui interveniret falsitas in ea
vnius extremi affirmativa enunciatione de alio: quia
enunciare affirmatiuè, seu prædicare, est asserere unum
esse alterum.

Atqui inter divina & humana prædicata abstractè
sumpta, ut ab istis initium faciam, nulla est identitas:
Per abstractionem enim, præscinditur ab habente, seu
à supposito, ratione cuius inveniuntur extremorum
identitas, si in concreto effortentur. Sicut ergo prædi-
cationes illæ *dulcedo est albedo, quantitas est color*, rei-
jiciuntur ut falsæ, defectu identitatis extremorum, & tamè
in concreto admittuntur ut veræ, quia cum dicitur *dul-
cedo est albus, quantum est coloratum*, sensus tantum est,
idem suppositum quod dulcedinem habet, albedinem
quoque habere; & suppositum habens quantitatem, habere
quoque colorem: ita in presenti negotio, prædicatio-
nes humanorum attributorum de Deo, & divinorum
de homine, admittuntur: prædicationes verò eorum-
dem extremorum in abstracto spectatorum, repudian-
tur. Quis enim propriè dicat, *Deitas est passiva*? Vel quis
eius locutionem ferat, *humanitas est omnipotens*? Hanc
posteriorem prædicationem, in qua concretum diu-
inum prædicatur de abstracto humano, nego ferri pos-
se; nec idem dico de ea prædicatione qua concretum
humanum prædicatur de abstracto divino, quam tan-
tum dico non esse propriam; quia est magna diversi-
tas inter extrema prædicta. Nam inter divina prædi-
cata concreta, collata cum abstractis humanis, nulla
profus interuenit identitas, atque adeò prædicatio est
planè falsa: & ne remota quidem ac mediata identi-
tas materialis, intercedit inter extrema, quæ possit esse
fundamentum affirmandi unum de alio. At in prædi-
catione concreti humani de abstracto divino, vel ab-
stracti divini de concreto humano, ut *Christus est Dei
verbum, & Dei sapientia, vel hic homo est Deitas*, potest
materialis aliqua identitas mediata & remota deprehē-
di; quæ non excludit quidem improprietatem, ac in-
solentiam prædicationis unius extremi de alio, tamen
sic aliqua tandem identitas. Quæ ratione utcumque
valent prædicationes illæ, *Deitas est passiva, Deitas est
crucifixus*; Quæ propositiones eatenus trahi possunt ad
verum sensum, quatenus Verbum est materialiter idem

cum Deitate: Verbum autem in natura sua humana
rectè affirmatur passum, & crucifixum. Confirmat ex
varijs Scripturis & Patribus eos loquendi modos, Ful-
gentius ad q. 2. Ferrandi.

*Item inter humanitatis partes, ac Verbum: ip-
sæque inter se partes.*

237. Tandem inter quascunque partes humanitatis,
hoc est siue essentielles, siue integrantes, collatas cum
Verbo aut Deitate; vel inter ipsas; profus exulas
identitas, atque adeò neque valent prædicationes. Si
quæ enim identitas interveniret, partes inter & Deum
aut Deitatem, non alia eorè esset quàm suppositi divi-
ni; ea verò deest: non quidem quoad formale signi-
ficatum suppositi, siue quoad substantiam, quæ eadem
est in quibusvis Christi partibus & Deo Verbo; sed
quoad totum significatum suppositi; quia suppositum
est aliquid completum, non item partes. Quare sicut
ob eam causam non dicimus, *homo est pes, vel homo est
anima*, ita non licet dicere *Verbum est anima Christi vel
pes Christi*: tamen verum est, substantiam Verbi, eas
partes in genere partialis substantiæ complete. Deno-
minatiuè tamen dicere licet Verbum esse capitatum,
aut oculatum, &c. Quod item de puris hominibus af-
firmamus, quia sensus earum locutionum duntaxat
est, Verbum aut hominem, esse idem cum habente
oculos, & caput. Video opposui posse dictum Evange-
listæ. *Verbum caro factum est*. An non enim caro, est
duntaxat pars humanitatis, & tamen de Verbo enun-
ciatur? Sed facile est percipere, in huiusmodi locutio-
ne *carnis* vocè vltipari Synecdochicè, pro toto homi-
ne, qui carne & anima constat: ut idem sit, *Verbum ca-
ro factum est*, ac si diceretur *verbum factum est homo*, quod
pulehrè tradit Nazianz. orat. 5. 1. *sub finem*, probatis ple-
risque Scripturis, in quibus *caro* sumitur pro integro
homine. Eas item ad hoc ipsum profert late S. Fulg. l. 1.
ad Tractum. c. 17. & hinc incarnatione c. 9.

Iam verò inter ipsas Christi partes, ut animam, &
corpus, vel pedem & caput, non valet prædicatio, ean-
dem ob causam ob quam rejecimus prædicationes in-
ter Verbum & partes: ridiculūque est. Ochan in Cen-
tilogio conclus. 13. cum eas prædicationes admisit, ar-
gumento ducto, ex eo quod communicatio idiomatu-
rum locum habeat inter naturam humanam & divi-
nam, propter assumptionem humanitatis ad substantiam
Verbi: atque adeò locum etiam habere debeat
inter Deitatem & partes humanitatis, quæ æquè as-
sumptæ sunt à Verbo, ac tota humanitas. Ex quo denuo
infert, debere etiam locum habere inter partes, ob
communitatem substantiæ Verbi, quæ unica termi-
nat omnes Christi partes. Sed hoc argumentum ruit
conuulso fundamento, & monstrata disparitate inter
humanitatem, & partem quancunque. Nam humani-
tas est natura totalis, de qua concretè accepta, rectè
prædicatur suppositum Verbi. At de parte quacunque
humanitatis, non prædicatur suppositum, cum sit in-
completa: suppositum autem sit quid completum.

Breviculus capituli, & usus doctrine.

238. Appono breviculū fufioris disputationis de cō-
municatione idiomatum, seu quomodo in Christo, ob
cōcursum divinitatis & humanitatis in eandem Verbi
substantiam, prædicata humana de Deo, & divina de
homine enunciantur. Prædicata humana concreta, de
hoc Deo seu Verbo, & vicissim divina concreta de hoc
homine, verè enunciantur: salua tamen prædicationis
forma, quæ huiusmodi extremorum debitam identi-
tatem non tollat: hoc est, dummodò nec sit implican-
tia in adiecto, & absit reduplicatio; nec essentialia de-
nominatiuè prædicentur. At abstracta unius naturæ,
de abstractis alterius; vel concretum de abstracto; vel
pars

pars humanitatis de Deo, aut è contrario, vel ipsæ inter se partes, falsò & illegitimè enunciantur.

Vim huius doctrinæ permagnum, eruit Theodoretus, Hebr. 2. agens de Dei Verbo. [Non erubescit, inquit,] propter hominum salutem, vel humilibus vti verbis, præter suam dignitatem. Est planè hæc dignitas infinita, quòd Deus paupertatem nostram ea quoque in parte sibi adoptare voluerit. Non possunt satis sufficere Chrysost. hom. 15. in ep. ad Rom. in *Moralis*, & Saluianus 4. ad Ecclesiam, *sub medium*, quòd Christus voces in se, pauperum, nudorum, vinctorum, cæterorumque egentium transferat ex charitate. Hic verò non ex mero affectu, sed cum reali fundamento, abiectiones nostras omnes in se transfigurat. Docemur nos quoque, aliorum abiectiones & miseras, compatiendo nostras dicere, vt Augustinus notauit hom. 15. ex 50.

SECTIO V.

Enodationis Catholice diuini enigmati, hætenus propositæ ac discussæ, illustratio, subiecti emblematis sacris & allegorij.

239. **S**ive primænam spectes emblematis notionem, pro accessione ornandæ rei causâ, vt est apud Vlpianum l. 19. ff. de *am. & argen.* & c. siue vulgarem, pro delineatione amena & ad persuadendum minis operosa, iure his quas subijcio mysterij propositi expressionibus, emblematum nomen indere posse videor: Quòd & anteriori mysterij huius propositiõis enigmati, accedant ad ornamentum, & non exiguis sacris amœnitatibus conuellantur, sintque intellectu longè faciliores & clariores. Verum ne infinitam vim, huiusmodi expressionum huius mysterij cumulem; exiguum dumtaxat repræsentabo earum numerum, ex ijs quæ in Scripturis aut Patribus sunt frequentiores, aut quæ è re nostra magis esse videbantur. Cuiusmodi sunt quas sequentes tituli exhibent, Verbum prolatum, scriptum, vestitum calceatum, obumbratum, effusum, instrum, abbreviatum, inequitans, negocians, hamatum, fermentans.

CAPUT I.

Verbum prolatum.

Nullam esse aptiorem scalam, qua ad Deum & diuina subuehi liceat, consideratione attenta animæ nostræ, dixit S. Basilus serm. in illud *Attende tibi*, & optime S. Anselmus c. 64. monol. vt non immeritò, esse hoc *ostium contra ostium*, de quo Propheta, censuerit S. Greg. hom. 17. in Ezech. itaque huius mysterij per typos manifestiores exhibendi, initium faciam ab eo typo quem suppeditat anima nostra. Neque verò consilium est reuolui in ea quæ superius proposita sunt, de analogia mysterij huius & vnionis animæ nostræ cum corpore: quo exemplo tam multos Patres ad huius mysterij elucidationem aliquam vfos vidimus, estque appositissimum; quandoquidem iuxta Nyssenum in 99. de imagine, sicut anima nostra nuda & per se sumpta est Dei imago; ita effigies Dei cum carne inuncti, est anima nexa corpori. In hæc denuò relabi non placet. Possimus enim alia ratione, & quidem optima, valdeque accommodata, typum verbi Diuini, & in seipso, & carni nostræ confibulati, ex nostra anima ducere, cum varijs Patribus quos mox proponam, & cum S. Thoma opusc. 6. ad artic. 3. Symboli.

Preludium ad expositionem analogia prolationis verbi mentalis, cum Incarnatione Verbi Dei.

240. Huius rei gratiâ supponendum est, quòd est apud Patres vulgatissimum, esse in anima nostra Trinitatem quandam, ratione cuius non modò finis ad imaginem Dei vt vnus est, sed etiam prout est trinus. Agnoscit eam Trinitatem creatam Gregor. Nyssenus opusc. de imag. Et S. Augustinus 9. Trinit. c. 2. & plerisque sequentibus, & passim alij Patres. Et est sanè in nobis memoria secunda, quæ quoties ad recogitandum accingimur, efformat verbum nostrum mentale, illudque ex se depromit, ex verbo sine notitia, affectus & amor procreatur. In quo processu aliquam Patris Filium gignentis per intellectionem, & Verbi ea via geniti, & Spiritus sancti per viam voluntatis & amoris ex vtroque procedentis, cernere licet: vt S. Anselmus fusè prosequitur in monologio à c. 4. 5. ac si ipse est Auctor libri de cognitione veræ vitæ, longa apud eundem tractatio habetur analogiæ prædictæ à c. 14. libri illius. Apud S. Athanasium q. 4. ex nouis, loco memoria secundæ quam Patri respondere diximus, aptius assignatur substantia ipsa animæ, quæ est fons potentiarum, & via substantialis. Quod ad rem nostram parum refert qui nunc Verbi nostri vnionem & productionem, eiusque cum Diuino Verbo analogiam obiter tantum attendimus.

Illud potius nunc spectamus quòd eadem q. 4. egregiè prosequitur Athanasius, & Gennadius Scholarius in via salutis, qua coram Turcorum Principe de rebus nostræ fidei disseruit; Nempe, præter cum verbi nostri mentalis statum, quem habet in anima vi productionis quam eo modo accipit, alium spectari posse eius statum, quo verbum, prius merè spirituale & nobis immanens, foras quasi prodit, & veluti corporatur atque efficitur. Quod duobus modis potest contingere, prior est per verbi nostri communicationem cum alio per verba vocæque materiales. Nam quando alteri colloquimur, verbum nostrum de sinu nostro profunditur & eructatur, illigatum sono. Hanc S. Athanasius, ait esse generationem verbi per labia, eamque accuratè in hunc modum distinguit à priore generatione. [Sermo hominis duplicem habet generationem, & in duabus lationibus generatur: vnâ quidem lationem habet ab anima, altera autem à labijs. Et nascitur quidem sermo hominis ab anima, cum quis cogitat quid dicere: Cogitatio enim prima generatio est rationis, quia cogitat pronunciare illum sermonem: non profert autem illum per labia: sed seruat eum sermonem anima in sinibus suis, & est cogitatio illa prima generatio sermonis ab anima. Ille enim, etiam si nascatur ab anima, primam generationem habet, sed quando cogitat illum anima: sed non profert illum, sed diligenter conseruat eum. Quando autem vult aperire sermonem, tunc profert eum ex labijs, & hæc est secunda generatio ex labijs. Ipsa autem ex labijs secunda generatio sermonis, aperit sermonem omnibus, nec amplius sermo obsecutus est, sed aperitus. Quando autem profertur sermo per labia, tunc omnes audiunt eum: & manifestus fit omnibus: & hæc generatio dicitur, quæ per labia exit secunda generatio sermonis, aded vt duæ sint generationes sermonis nostri: vna quidem animæ, quando cogitat de enuncians sermone, quæ & prima generatio dicitur.] Altera verò est generatio per labia. Similiter de prima verbi mentalis corporatione, philosophatur S. Fulgentius ad sermonem Fastidiosum, c. 16. Posterior modus quasi corporandi verbi mentalis, est is quo mentalis conceptio, Scripturæ illigatur. Vterque hic modus, egregiam omnino expressionem continet mysterij incar